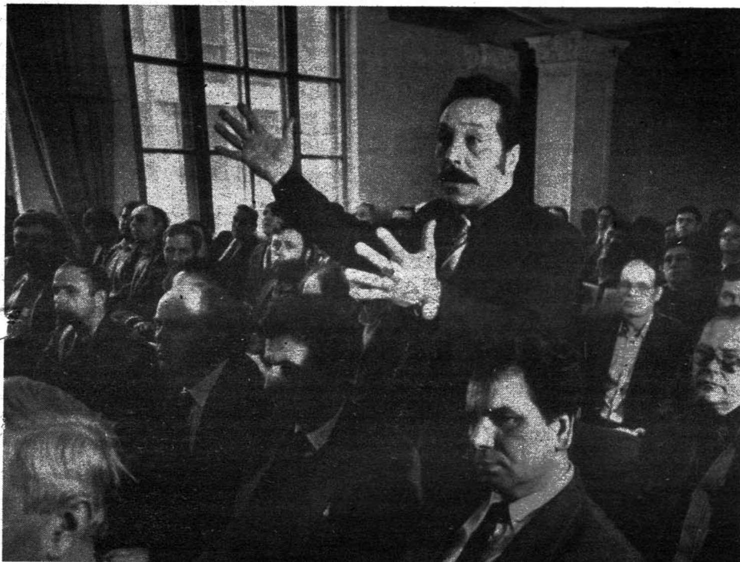
Влада — Радам !

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради України

◆ № 35 (535) ◆ Середа, 24 лютого 1993 року ◆ Ціна 5 крб.

Актуальне інтерв'ю

ДВА З'ЇЗДИ, ДВІ ПАРТІЇ

ВЧОРА, У КИЄВІ ВІДКРИВСЯ ЧЕТВЕРТИЙ З'ЇЗД ФЕРМЕРІВ

За даними Мінстату, в Україні нараховується 14600 фермерських господарств, які обробляють 300 тисяч гектарів землі. Під час з'їзду президент Асоціації фермерів, народний депутат Микола ШКАРБАН дав бліц-інтерв'ю.

— Головне — це побачити наші успіхи і поразки, послухати людей від землі. Ключове завдання з'їзду — вироблення концепції розвитку фермерства в Україні. Важливо також — не допустити розколу у фермерському русі.

— Зрештою, ми вже й так маємо дві Асоціації фермерів. А віднедавна — ще й три селянські партії.

— Все це так. Але не можна допустити, щоб партії різних гатунків розтягли фермерство по своїх партійних квартирах. Принаймні, ми зробимо все, аби цього не допустити. Радо зустріли навіть недоброзичливо настроєну запорізьку делегацію фермерів. Ми не можемо піти шляхом Василя Гордієнка, який на лютневому з'їзді своєї Асоціації утворив партію фермерів. Через те ми дуже обережно поставилися навіть до запрошень на з'їзд лідерів інших партій. У нас багато ще актуальніших, болючіших проблем. Приміром, кредитування фермерів, забезпечення їх технікою, гербіцидами.

— Мабуть, постане і проблема дрібноземелля фермерів. Адже подекуди їм земля надається не із земельного запасу.

— Так, через помилкову концепцію виникають карликові фермерські господарства. На жаль, таких уже чимало. Звісно, що за подібних умов навряд чи фермер нагодує Україну. І, що особливо дивно, автора цієї концепції немає. Якщо вона діятиме і далі, то у нас буде із землею те, що в Росії з ваучерами. До того ж, з оцих земельних клаптиків видавлюватиметься останнє.

Фото Миколи КОЗЛОВСЬКОГО.

ЗВ'ЯЗКУ з Указом Президента Російської Федерації «Про державну власність колишнього Союзу РСР за кордоном» Міністерство закордонних справ України надіслало ноту всім державам, де є власність колишнього СРСР (а це переважна більшість країн світу), з проханням сприяти її збереженню і не допускати будь-яких спроб з боку Росії змінити статус цієї власності або порушити її схоронність. Такий статус-кво власності має зберігатись до остаточного вирішення між Україною і Росією питання про її розподіл та вступу у володіння часткою цієї власності Україною як однією з держав-правонаступниць колишнього СРСР. Україна не визнає претензій Росії на одноосібне право власності на закордонне майно, а також її намагань вважати себе єдиною «державою-продовжувачем» колишнього Союзу РСР, зазначається у ноті МЗС України.

Україна — Казахстан: від слів до діла

Підписанням пакета документів, які виводять українсько-казахстанські зв'язки на нову орбіту співробітництва, завершилися 22 лютого у столиці Казахстану міжурядові переговори. Українську делегацію очолював Прем'єр-міністр України Леонід Кучма, казахську — Прем'єр-міністр Казахстану Сергій Терещенко. Сторони скріпили підписами угоду про принципи співробітництва в нафтогазовій галузі, про неторговельні платежі, про організацію розрахунків, про співробітництво щодо поштових переказів, різні митні угоди тощо. Досягнуто домовленості про поставку в цьому році казахстанського зерна в Україну в рахунок майбутнього врожаю.

Леоніда Кучму та інших українських офіційних осіб прийняв Президент Казахстану Нурсултан Назарбаєв.

Президент Казахстану висловився за участь України в розробці родовищ казахстанської нафти і за укладення договору про використання космодрому Байконур спільно Росією, Казахстаном і Україною.

Детально питання співробітництва розглядались під час розмови Леоніда Кучми з Сергієм Терещенком. Підкреслювалась, зокрема, важливість створення режиму найбільшого сприяння для підприємств-партнерів, зняття штучних бар'єрів на шляху встановлення взаємовигідних зв'язків.

Головна мета нашого візиту, сказав на прес-конференції в Будинку дружби народів Прем'єр-міністр України Леонід Кучма,— виключити політику в економічних відносинах між державами колишнього СРСР. Після його розпаду, появи СНД на перше місце почали ставити політику. За моїм переконанням, попереду повинна бути економіка, вона протопче хорошу дорогу політиці. Думаю, наш візит заклав для цього добру основу. Хоча, звичайно, залишаються невирішені питання.

Для мене була дуже важливою зустріч з Президентом Казахстану Нурсултаном Назарбаєвим, продовжував далі глава українського уряду. Вважаю його однією з головних постатей у нашій Співдружності, від позиції якого багато що залежить.

«Я на сто процентів задоволений підсумками візиту в Казахстан,— відзначив в інтерв'ю українським журналістам Прем'єр-міністр України.— Найголовніше: домовились про те, що ми потрібні одне одному».

23 лютого урядова делегація України відбуває в Бішкек.

Анатолій ГРИГОР'ЄВ, спец. кор. Укрінформ.

ПОЧАЛИСЯ ТРИСТОРОННІ КОНСУЛЬТАЦІЇ

На першому засіданні Національної Ради соціального партнерства, до якої на паритетних засадах увійшли керівники профспілок, підприємців та уряду, схвалено проект положення про Національну Раду і регламент роботи цього консультаційно-дорадчого органу при Президенті України. Найближчим часом Національна Рада має намір займатися регулюванням питань соціально-економічних та трудових відносин, які стоять на шляху прийняття Генеральної угоди між урядом та профспілками. Як відомо, уряд запропонував укласти Генеральну угоду до 1 квітня. Проте профспілки вважають неможливим починати переговори, доки буде не розблоковано колективні переговори щодо укладання галузевих тарифних угод. Вони вимагають прийняття положення про визначення затрат, які лягають на собівартість продукції, про порядок формування фондів споживання, про міжгалузеві коефіцієнти мінімальних заробітних плат та про доплачування за несприятливі умови праці. Ці нормативні акти, на думку профспілок, мають доповнювати висунутий на переговори проект бюджету на 1993 рік та індикативного плану розвитку держави.

За оцінками спостерігачів, уряд готовий задовольнити вимоги профспілок.

Сергій ВЛАД.

У КИЄВІ НА ДЕЯКИХ МАРШРУТАХ ВЧОРА ПІШЛИ ТРОЛЕЙБУСИ

А злі язики говорять, що у нас немає окремих зрушень на краще

Позавчорашні переговори представників держадміністрації, Федерації профспілок України із страйкуючими транспортниками дали певні результати. У вівторок у першій половині дня вийшли на лінії водії першого тролейбусного депо і частково другого, а також двох трамвайних — імені Красіна та імені Леніна. Третій і четвертий тролейбусні та трамвайні — Дарницьке та імені Шевченка стояли на своєму. Вони вимагали виконання висунутих вимог, серед яких найголовніші: підвищення зарплати до 10 мінімальних окладів, забезпечення житлом, заміна частини рухомого складу, забезпечення його запчастинами.

Оскільки в міському суді розпочато розгляд позовів з приводу проведення страйку як акції незаконної, то страйкуючі додали ще одну вимогу: не притягувати до суду його організаторів.

Як повідомив завідуючий відділом транспорту Київської міської держадміністрації Віктор Терпило, у другій половині дня на лінії вийшли всі водії трамвайних депо ім. Леніна та Шевченка і частково ім Красіна і Дарницького. Повністю працювали три тролейбусні депо і частково четверте.

З працюючими колективами представники Київської міської держадміністрації розпочали переговори.

ВРУЧЕНО ВІРЧІ ГРАМОТИ

Постійний представник України при відділенні ООН та інших міжнародних організаціях у Женеві, Надзвичайний і Повноважний посол Олександр Сліпченко вручив вірчі грамоти заступнику генерального секретаря ООН, генеральному директору відділення ООН у Женеві Антуану Бланка.

Погляди на ситуацію

ЗЛЯКАЛИСЯ КС ЧИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ?

Кілька думок з приводу ситуації, що склалася на пленарному засіданні Верховної Ради 16 і 17 лютого цього року. Їх висловили запрошеним журналістам представники кількох Комісій Верховної Ради.

Голова Комісії мандатної і з питань депутатської етики **В. Рябоконь:**

Ситуацію, яка склалася на сесії, наша комісія розглянула й прийняла відповідне рішення, надруковане у «Голосі України» 19 лютого. Від себе додам: те, що сталося, не прикрашає народних депутатів. Головуючий І. Плющ не порушив регламенту роботи пленарного засідання Верховної Ради. Адже питання про персональний склад Конституційного Суду було обговорено на попередніх засіданнях, де було прийнято рішення провести таємне голосування щодо кожної з кандидатур. Отже, Голова Верховної Ради виконував волю народних депутатів. Тому Комісія мандатна і з питань депутатської етики відхилила будь-які звинувачення на його адресу.

На засіданні комісії зазначалося, що поведінка окремих народних депутатів, членів Народної Ради, була спрямована на зрив роботи пленарного засідання, на якому мав обиратися Конституційний Суд. Твердження деяких народних депутатів, що не було тоді необхідного кворуму, безпідставне, оскільки зареєструвалися 255 народних депутатів, а 82 були присутні в залі і відмовилися реєструватися.

Якщо ж члени Народної Ради не згодні були з конкретними кандидатурами в члени Конституційного Суду, то можна було ще раз порушити питання про їх обговорення. Гадаю, що блокування роботи головуючого і в цілому Верховної Ради було спрямоване на те, щоб взагалі не допустити обрання Конституційного Суду, який, мовляв, може розглянути питання про заборону компартії. Але ж мова не про неї, а про Конституційний Суд, який конче потрібен сьогодні.

Користуючись нагодою, за дорученням нашої комісії ще раз хочу закликати всіх народних депутатів до злагодженої і виваженої роботи. Адже в умовах складної соціально-економічної ситуації в Україні політичні пристрасті, протистояння не тільки не допоможуть вирішити економічні питання, а навпаки, призведуть до конфронтації і ще більшого загострення кризового становища нашого суспільства.

Секретар Комісії мандатної і з питань депутатської етики, член Народної Ради **С. Волковецький:**

— Те, що сталося у залі засідань, не що інше, як диктат більшості над меншістю. Абсолютної більшості, а не конституційної. Треба зафіксувати у регламенті права меншості, закріпити їх. Якби раніше це було зроблено, такої ситуації не було б.

Секретар Комісії з питань діяльності Рад народних депутатів, розвитку місцевого самоврядування **С. Макаренко:**

— Я також проти диктатури більшості над меншістю, але й меншості над більшістю. Ця Верховна Рада повинна прийняти регламент, який передбачав би подібні і можливі моменти. Нині працює робоча група щодо розробки такого регламенту, я — член її.

Голова Комісії з питань законодавства і законності **О. Коцюба:**

— Ми будуємо правову державу і потрібно розвивати демократію. Подібне зіткнення думок — явище нормальне. Але не слід на пленарних засіданнях сесії зводити політичні розрахунки, що веде у безвихідь. Це підтвердило життя, історія багатьох країн, народів. Інша річ, як вести діалог, адже форма, аргументація, юридична обгрунтованість позицій повинні бути не емоційними, а виваженими, продуманими.

На засіданні 17 лютого було більше 300 депутатів і, згідно з чинним законодавством, Верховна Рада могла і зобов'язана була проводити своє засідання, а народні депутати — виконувати свої обов'язки відповідно до статей 92—96 Конституції України. А ось, що гласить ст. 16 Закону «Про статус народного депутата України». Народний депутат зобов'язаний бути присутнім та брати участь у засіданнях Верховної Ради. Підкреслюю — зобов'язаний.

Ті 82 народних депутати, що були присутні у залі засідань і не зареєструвалися, мабуть, забули, що, згідно з пунктом І чинного Тимчасового регламенту, у разі відмови частини народних депутатів від участі у роботі сесії Верховної Ради, її засідання можуть бути правомочними, якщо в них бере участь не менше двох третин, але більше половини загальної кількості народних депутатів України. І що рішення приймається Верховною Радою більшістю голосів від загальної кількості народних депутатів незалежно від того, скільки з них брало участь у голосуванні.

Маю також нагадати, що згідно з пунктом 2 чинного Тимчасового регламенту перед кожним засіданням провадиться поіменна реєстрація народних депутатів і що вона є підставою для виплати народним депутатам заробітної плати або добових за час роботи сесії.

Голова Верховної Ради керувався чинним законодавством, рішеннями Верховної Ради, прийнятими за участю народних депутатів, членів Народної Ради.

Усі кандидатури в члени Конституційного Суду завчасно ретельно обговорювалися в постійних комісіях. За складом у нашій комісії більшість — члени Народної Ради. І всі вони мали можливість висловити своє ставлення до кандидатур.

Ніхто з кандидатур у члени Конституційного Суду не був у минулому компартійною номенклатурою. Всі вони юристи-професіонали, спеціалісти в галузі права.

Бойкот, влаштований членами Народної Ради, — акція продумана, цілеспрямована. Їм не вдалося зібрати потрібну кількість підписів за дострокове припинення повноважень нинішньої Верховної Ради, так вони вирішили зірвати обрання Конституційного Суду.

Переконаний, попри їхні дії Верховна Рада знайде в собі сили здійснить відповідні заходи і продовжить роботу.

Записав Яків ГАЛЬЧЕНКО, кореспондент «Голосу України».

Розпорядження Президента України

ПРО ВІДЗНАЧЕННЯ 400-річчя ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Враховуючи історичне значення діяльності Богдана Хмельницького для становлення української державності та у зв'язку з 400-річчям від дня його народження, яке виповнюється 1995 року:

1. Міністерствам та іншим відповідним органам державної виконавчої влади України, Уряду Республіки Крим, Представникам Президента України на місцях за участю об'єднань громадян розпочати підготовку до відзначення 400-річчя від дня народження Богдана Хмельницького.

2. Утворити Організаційний комітет з відзначення 400-річчя від дня народження Богдана Хмельницького.

Затвердити персональний склад Організаційного комітету (додається), **Жулинського** Миколу Григоровича — головою Організаційного комітету.

3. Організаційному комітетові у тримісячний строк розробити програму заходів щодо відзначення 400-річчя від дня народження Богдана Хмельницького, яка включала б, зокрема, видання історичних праць і літературних творів, публікації у пресі, проведення науково-практичних конференцій, художніх виставок і театрально-концертних вистав, тематичних кіно- та відеосеансів, радіо- і телепередач, заходів увічнення пам'яті Б. Хмельницького й українського козацтва тощо.

Програму заходів подати на затвердження Кабінету Міністрів України.

4. Міністерству закордонних справ України, Комісії України у справах ЮНЕСКО звернутися з пропозицією до ЮНЕСКО про внесення 400-ї річниці від дня народження Богдана Хмельницького до Календаря річниць видатних людей та історичних подій у галузі освіти, науки, культури і комунікацій.

5. Кабінету Міністрів України виділити необхідні кошти на підготовку і проведення заходів щодо відзначення 400-річчя від дня народження Богдана Хмельницького.

Президент України Л. КРАВЧУК

м. Київ
19 лютого 1993 року

* * *

Склад організаційного комітету по святкуванню 400-річчя з дня народження Богдана Хмельницького буде опубліковано у наступному номері.

ПОСТАНОВА ПРЕЗИДІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ РОБОТИ СЕМІНАРУ ПІВНІЧНОАТЛАНТИЧНОЇ АСАМБЛЕЇ

Президія Верховної Ради України **постановляє:**

1. Погодитися з пропозицією Комісії Верховної Ради України з питань оборони і державної безпеки щодо проведення в місті Києві 20—23 червня 1993 року семінару Північноатлантичної асамблеї з проблем подолання наслідків «холодної війни».

2. З метою забезпечення підготовки й роботи семінару створити організаційний комітет у такому складі:

Дурдинець Василь Васильович — Перший заступник Голови Верховної Ради України (голова комітету).

Леміш Валентин Пантелійович — Голова Комісії Верховної Ради України з питань оборони і державної безпеки.

Горинь Богдан Миколайович — заступник Голови Комісії Верховної Ради України у закордонних справах.

Ізмалков Валерій Миколайович — голова підкомісії з питань соціального захисту військовослужбовців Комісії Верховної Ради України з питань оборони і державної безпеки.

Бондаренко Григорій Іванович — Керуючий Справами Верховної Ради України.

Шараєв Леонід Гаврилович — перший заступник Керівника Секретаріату Верховної Ради України, керівник служби організаційного забезпечення.

3. Організаційному комітетові:

— повідомити керівництву Північноатлантичної асамблеї про згоду України на проведення семінару;

— підготувати разом з Міжнародним Секретаріатом Північноатлантичної асамблеї плани організаційного забезпечення і роботи семінару та до 5 квітня 1993 року подати на затвердження Голові Верховної Ради України.

4. Покласти на керівництво Секретаріату та Управління Справами Верховної Ради України матеріально-фінансове забезпечення проведення семінару (транспорт по місту, оренду приміщення, канцелярське приладдя). Всі валютні витрати за перебування гостей у готелі (близько 60 парламентаріїв із країн — членів Північноатлантичної асамблеї), їх приїзд до Києва та від'їзд асамблея бере на себе.

Голова Верховної Ради України І. ПЛЮЩ

м. Київ
12 лютого 1993 року

ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ВІД 15 ЛЮТОГО 1993 р. № 102 КИЇВ

ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН І ДОПОВНЕНЬ ДО ПОСТАНОВИ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ВІД 31 СІЧНЯ 1993 р. № 71

На зміну і доповнення до постанови Кабінету Міністрів України від 31 січня 1993 р. № 71 «Про регулювання фондів споживання у 1993 році» Кабінет Міністрів України **постановляє:**

1. Установити, що підприємства і організації, які у зв'язку з підвищенням з 1 листопада 1992 р. мінімальної заробітної плати провели перерахунки тарифних ставок і посадових окладів за листопад у грудні 1992 р., збільшують середню заробітну плату за листопад 1992 р. виходячи із величини цих донарахувань з розрахунку на одного працюючого.

2. У Положенні про регулювання фондів споживання підприємств, установ і організацій у 1993 році, затвердженому вказаною постановою:

абзаци третій і четвертий пункту 5 викласти у такій редакції:

«На підприємствах, де середня заробітна плата на одного працюючого у листопаді 1992 р. перевищувала середньомісячну заробітну плату в 1990 році, збільшену у 57,5 раза, для визначення фонду оплати праці береться середня заробітна плата за листопад 1992 року.

Міністерства і відомства за погодженням з Міністерством статистики і Міністерством праці можуть встановлювати для окремих підвідомчих підприємств розмір середньої заробітної плати для визначення базового фонду оплати праці у межах середньої заробітної плати, що склалася в цілому по галузі (підгалузі) у листопаді 1992 року. Винагороди за підсумками роботи за 1992 рік і вислугу років (якщо вони нараховані у листопаді 1992 р.) при розрахунку середньої заробітної плати за листопад 1992 р. не враховуються»;

абзаци другий, третій і четвертий пункту 6 викласти у такій редакції:

«виходячи з відповідних виплат на одного працюючого у 1990 році, збільшених у 57,5 раза, або виходячи із середньомісячної величини відповідних виплат у IV кварталі 1992 року.

Вибір варіанту здійснюється підприємством самостійно, незалежно від вибраної бази за середньою заробітною платою».

3. Дані щодо розмірів перевищення розрахункового фонду споживання згідно з додатком № 3 до зазначеного Положення подаються підприємствами податковим інспекціям щомісячно, починаючи із звіту за січень — лютий 1993 року.

4. Міністерству статистики уточнювати перелік показників, за якими визначаються індекси зростання (зменшення) обсягів виробництва продукції (робіт, послуг) і порядок визначення цих обсягів у порівняльних цінах.

Прем'єр-міністр України Л. КУЧМА
Міністр Кабінету Міністрів України А. ЛОБОВ

КИЇВРАДА ВІДСТОЯЛА СВОЄ

Київрада створила фонд комунального майна. Очолити його запросили людину в місті відому — Арнольда Григоровича Назарчука. Три роки тому його було обрано головою Київради, куди він прийшов з посади генерального директора виробничого об'єднання «Електронмаш». Після кількох місяців безплідних намагань знайти спільну мову з народними обранцями, Арнольд Григорович попросив у них відставки, заодно склавши і свої депутатські повноваження.

І от — друге пришестя Назарчука у Київраду. Незважаючи на те, що минуло вже понад два роки, депутати, очевидно, не забули поміркованості і зваженості свого колишнього голови, його вміння знаходити компроміси в складній ситуації. А вона саме така, адже комунальне майно міста стало каменем спотикання у відносинах двох владних структур — Київради і держадміністрації.

Кореспондент «Голосу України» попросив АРНОЛЬДА НАЗАРЧУКА висловити міркування з приводу проблем, які виникають у цій, одній з найважливіших сфер життя міста.

— Арнольде Григоровичу, ви маєте достатньо досвіду щоб оцінити ситуацію, що склалася у місті з комунальною власністю. Чому тут виникає стільки проблем і суперечностей, з якими важко розібратися навіть людям, які щиро прагнуть повернути розвиток подій на краще?

— Тому що це питання принципове. Як учили нас класики марксизму-ленінізму, питання власності — питання влади. У кого власність, у того й влада. І поки майно було державним, практично нічийним, доти й проблем не виникало: Верховна Рада України розставила крапки над «і», чинним законодавством передавши його в компетенцію місцевих Рад. Інша справа, що Ради не відразу зорієнтувались у ситуації. Тому й виникли протиріччя між двома владними структурами. Нині Київрада створила фонд комунального майна, який разом з держадміністрацією працюватиме на місто, для киян.

— І от ви прийняли це складне господарство. Що воно собою являє? Чи й справді ми такі багаті, чи, можливо, знову з'ясується, що багатства того — як кіт наплакав?

— Прийняли — так сказати не можна. Київрада відповідно до закону оголосила, що вона створила орган, який управлятиме комунальним майном міста в межах наданих повноважень. А щоб його прийняти, слід зробити повну інвентаризацію майна, про яку досі всі лише багато говорили.

Чи багаті ми? Так, і це багатство напрацьоване багатьма поколіннями людей. Тому до нього слід і відповідно ставитися. Однак, незважаючи на те, що парламент проголосив місцеві Ради господарем комунальної власності, повною мірою вони ним не почуваються. Власність — це товар, найважливішою ознакою якого є можливість купити або продати його. Місцеві Ради такої можливості не мають. Наприклад, і досі не вирішено питання земельних відносин у межах міста, землю не можна продавати, а це часто призводить до проблем, скажімо, в інвестуванні багатьох проектів.

Проте є інші можливості — використовувати землю, не будучи власником. Думаю, що одне з найважливіших завдань фонду — робити це якомога ефективніше.

— Ви кажете — не всі закони по власності прийнято, а громадська думка вже утвердилася: все, що можна в Києві продати, вже продано, хтось на цьому нагрів руки...

— Звинувачувати когось в наживі не маю підстав. Хоч природа подібних чуток мені зрозуміла: у нас досі не вироблено, скажімо так — певних правил для цієї роботи. Адже одну і ту ж споруду чи ділянку землі можна передати в користування і за п'ять і за десять мільйонів карбованців. Хтось може звинуватити службову особу, яка вирішує подібні питання, що різницю вона поклала собі в кишеню. І тільки так. Але ж може бути й інший варіант — низька кваліфікація того, хто приймав рішення.

— Але ж не ми перші здійснюємо подібні операції. Зрештою, існує певна система посередництва, де все чітко обумовлено...

— От-от, саме про це я й хотів сказати. Справа в технології. Мабуть повністю уникнути зловживань не вдається ніде. Але одна технологія відкриває ворота для них, а інша — лише щілинку. Значить, слід добирати таку, яка до мінімуму звела б можливості погріти руки на державному.

— Ви бачите такий шлях?

— Гласність. Іншого способу немає. Звичайно, він теж не виключає зловживань, але звужує їх можливості. Тож приватизацію державних підприємств ми провадитимемо через аукціони і конкурси, про які за місяць оголошуватимемо в пресі, по радіо і телебаченню. Всі бажаючі на них зможуть бути присутніми. І, безумовно, публікуватимемо результати — хто, що і за скільки придбав.

— У зв'язку з цим хотіла б запитати: що буде з об'єктами, у які вкладають свої капітали зарубіжні інвестори? Подейкують, що фонд комунального майна Київради визнав нечинними усі укладені з ним раніше угоди...

— Це не так. Правда, фонд усі їх перевірить на відповідність чинному законодавству. І не з метою когось дискредитувати, а з тим, щоб інвестори нормально працювали, якщо їхні дії не суперечать законодавству. Якщо ж десь допущена помилка, то виправляти її будемо разом.

Стосовно зарубіжних інвесторів, то, на жаль, їх небагато. Один з найсолідніших — компанія «Макулан холдінг», що береться відбудувати квартал у центрі міста. Тут виникли, на мій погляд, навіть не проблеми, а свого роду політичні ігри. А подібними питаннями повинні займатися не політики, а господарники. Думаю, що фонд знайде спільну мову з «Макуланом». Тим більше, що це перша така спроба залучення значного іноземного капіталу у міське господарство фірми, яка має хорошу репутацію в світі. Нехтувати цим — значить іти всупереч інтересам Києва.

— Арнольде Григоровичу, йдучи з поста голови Київради, ви заявили, що робите це, переконавшись у неможливості співпрацювати з депутатами. І от нині ви повернулися...

— Щоб займатися господарською діяльністю. Це різні речі. Робота цікава. Мені здається, що я зможу тут прислужитися Києву. Треба, щоб, нарешті, як сказав відомий колишній лідер, процес пішов. Ми ж поки лише говоримо про приватизацію. Крім того, я не бачу тут економіки, бо питаннями приватизації зараз займаються більше політики, які завжди орієнтуються на кон'юнктуру. Якщо так триватиме і далі, то сама приватизація нічого не дасть. Тим паче, що й деякі заходи уряду, його підходи у розв'язанні питань, що стосуються місцевого та регіонального самоврядування, викликають занепокоєння.

Зокрема, декрети, які готуються, свідчать про нове одержавлення комунальної власності, що суперечить самій концепції законодавства про компетенцію, повноваження, структуру і взаємодію місцевих органів при вирішенні питань управління територіями, роздержавлення та приватизації. А це, по суті, позбавляє органи місцевого самоврядування економічної основи їх існування.

Зрозуміло, що інтереси уряду й інтереси Києва не збігаються і не можуть збігатися, бо існують об'єктивні протиріччя. Але Київ — столиця України, її обличчя. Тож треба шукати компроміси...

Інтерв'ю взяла Валентина ПИСАНСЬКА.

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ВІДНОСИНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Як ми уже повідомляли, минулого тижня в Кракові відбулася українсько-польська конференція «Нові заклики — нова відповідальність». Її учасники обговорювали шляхи розвитку різнобічних відносин між Україною та Польщею. На форумі виступив керівник нашої делегації голова постійної Комісії Верховної Ради України в закордонних справах Дмитро ПАВЛИЧКО. Пропонуємо ознайомитися з його промовою, яку ми публікуємо з деякими скороченнями.

Немає в світі двох сусідніх народів, долі яких були б настільки залежні одна від одної, як долі України й Польщі. На мій погляд, всі біди польського народу були спричинені тим, що він, стоячи між Заходом і Сходом, не мав опори, не мав союзника. Самотній, він був приречений на численні поразки. Трагедія ж полягала в тому, що його одвічно потенційна союзниця Україна через різні, в тому числі й польсько-шляхетські, настрої та обставини була не опорою, а невільницькими путами Речі Посполитої.

Сьогодні серед наших політиків і народів починає панувати думка про те, що незалежна і сильна Україна — гарант незалежності й територіальної цілісності Польщі. Це єдина мудрість, яка допоможе нам уникнути печального повторення історії. З українського погляду ця теза є самозрозуміла, природна, безальтернативна. Ми твердо усвідомлюємо, що без незалежної, сильної і дружньої нам Польщі Україна може стати жертвою експансіоністської політики того чи того відродженого імперіалізму, сусіднього чи навіть несусіднього великодержавництва.

Отже, ми почали будувати принципово нові українсько-польські відносини на засадах державної рівноправності, співробітництва в усіх галузях економічного, політичного і культурного життя, прямуючи до зближення і поєднання, відкинувши будь-які таємні чи відверті надії на якийсь односторонній виграш.

Підписаний 18 травня 1992 року у Варшаві президентами наших країн «Договір між Україною і Республікою Польща про добросусідство, дружні відносини і співробітництво» ми розглядаємо як правовий фундамент наших взаємин. Це стратегічний документ, його розвивають, конкретизують і переводять у практику численні угоди між урядами і міністерствами обох держав. Поки що останньою за часом, але не останньою за значенням є угода між Міністерством оборони України та Міністерством національної оборони Республіки Польща про військове співробітництво, підписана нещодавно в Києві. Це співробітництво для наших держав, якщо не рахувати досить невдалого епізоду з 1920 року, не має прецеденту в нашій історії. Воно ґрунтується на згаданому договорі, за яким наші держави зобов'язані на випадок агресії проти однієї з них не надавати своєї території нападникові і протистояти йому. А це вже і в мирний час накладає на нас певні повинності як на спільників у справі регіональної безпеки.

З ініціативи пана Леха Валенси утворюється Консультативний Комітет президентів України і Польщі. Українська сторона підтримує заснування цього комітету, вважаючи його ланкою швидкого реагування на події, проблеми та ситуації, що потребують негайного вирішення чи спрямування.

Але, незважаючи на те, що вже підписано найважливіші договори та угоди між нашими країнами, і на те, що відбулися візити в Польщу Президента та інших високопоставлених осіб України, як і на те, що міністр закордонних справ РП К. Скубішевський, міністр національної оборони РП Я. Онишкевич і прем'єр уряду РП Х. Сухоцька недавно і майже одночасно відвідали Україну і надали справі нашого зближення певного прискорення, все ж, перебуваючи під враженням практики, а не теорії, ми не бачимо великих реальних змін у наших міждержавних відносинах.

Можливо, дається взнаки інерція старих політичних стереотипів. Можливо, ми ні з одного, ні з другого боку ще не вміємо швидко й результативно діяти, і декому видається, що краще очікувати вирішальних кроків партнера, ніж робити їх самому.

Що означає нині для нас діяти? Це насамперед розширювати економічну співпрацю. Є багато виробників в Україні, які потрапили в кризу через те, що колишні партнери відмовилися постачати їм сировину чи комплектувальні. Аналогічні виробництва є так само в Польщі. Чи не могли б ми допомагати один одному, змикаючи свої виробничі потужності там, де цього вимагає економічний і державний інтерес?

Питома вага Польщі у загальноторговельному обороті України становить лише один відсоток. Треба терміново вживати заходів для зміни ситуації.

Обидві наші держави потерпають від нестачі енергоносіїв. Як відомо, Україна починає будувати потужні термінали для приймання нафти з танкерів, маючи вже сьогодні можливості для переробки десятків мільйонів тонн цього палива щороку. В разі зацікавленості Польща могла б приєднатися до цього проекту. Нафта повинна плисти з півдня на північ, через Україну до Польщі, так само як з півночі на південь, через Польщу і через Україну, має бути велика туристична магістраль Скандинавія — Чорне море — Близький Схід. Спільні українсько-польські туристичні програми могли б зацікавити Європу, яка спостерігала оддаля протягом віків нашу спільну історію і, звісно, чим менше розумілася в цій матерії, тим більше вважала себе її знавцем.

(Закінчення на 11-й стор.).

НА ЗЕМЛІ, В НЕБЕСАХ І НА МОРІ

Кабінет Міністрів прийняв постанову з питань діяльності Міністерства транспорту України. Передбачено, що до сфери управління міністерства належать Державна адміністрація залізничного транспорту України, державні підприємства, установи і організації авіаційного, автомобільного, залізничного, морського, річкового транспорту та автомобільних доріг загального користування.

Вирішено ліквідувати Державну адміністрацію авіаційного транспорту України, Державну адміністрацію морського транспорту України. Правонаступником по їх зобов'язаннях є Міністерство транспорту.

За працівниками колишньої Державної адміністрації авіаційного транспорту України, Головної інспекції по безпеці польотів і Головної інспекції державного реєстру України, переведеними на роботу в Міністерство транспорту, буде збережено надбавки та доплати за класність і вислугу років, одержувані ними за попереднім місцем роботи.

Затверджено положення про Міністерство транспорту, де визначено такі його основні завдання: здійснення заходів щодо створення національної транспортної системи; забезпечення безпеки на всіх видах транспорту та надійності його роботи; розробка та реалізація заходів щодо взаємодії всіх видів транспорту та координації їх діяльності тощо.

Прес-служба Кабінету Міністрів України.

ЗЕЛЕНЕ СВІТЛО... МІЛЬЙОНЕРАМ

У Львові відбувся перший в Україні історичний аукціон, який привернув увагу світової громадськості. Журналістів та інших ділових людей із США прибуло не менш, аніж нашого брата. Гостем аукціону був Надзвичайний і Повноважний посол США в Україні Р. Попадюк. На аукціон запропонували 17 об'єктів: магазини, кав'ярні, перукарня, ресторан, ювелірна майстерня. Стартова ціна визначалася тисячами, остаточна — мільйонами карбованців. Це свідчить про те, що істинної ціни комунального майна ми не знаємо, її може визначити тільки ринок. Хто б міг подумати, що серед нас стільки потенційних мільйонерів? Кожен із покупців, що ставав власником, одразу ж потрапляв у тісне кільце зарубіжних колег. Внаслідок аукціону 16 покупців здобули право на майно й на оренду приміщення терміном на 5 років, один став повноправним власником ресторану «Лісний» у селищі Брюховичах під Львовом, придбавши його за 110 мільйонів.

Після аукціону відбулася прес-конференція, у якій взяли участь голова постійної депутатської комісії з питань економічної реформи Верховної Ради України В. Пилипчук. Йому, як законодавцю, одразу ж задали питання, яке напередодні аукціону було на устах в усіх львів'ян: чи не скористається аукціоном мафія аби відмити гроші? На думку В. Пилипчука, аукціон — то найліпший спосіб «забрати» у мафії гроші, які прислужаться подальшій приватизації і міській казні. А якщо у мафії залишаться вільні гроші, вона може використати їх на підкуп під час виборів. Відповідаючи на це запитання напівжартома, В. Пилипчук просив не витлумачити його слова як підозру щодо учасників аукціону.

Чимало працівників торгівлі ображені на мерію. Кілька місяців тому, коли було оголошено об'єкти аукціону, вони навіть пікетували міську Раду, домагаючись передачі об'єктів магазинів трудовим колективам безплатно. Міська адміністрація витлумачила таку приватизацію як колективізацію, яка вже залишила свого часу сумний слід в історії. Певна річ, за плечима безпосередніх учасників аукціону можуть стояти інші реальні покупці, та голова фонду комунального майна Львова Т. Пахолюк не вбачає у цьому великої біди, бо зрештою трудовий колектив став співвласником, а виручені кошти надходять у державну казну. Нині нема гарантії, що після приватизації-колективізації той чи інший об'єкт не був би перепроданий у інші руки, а тоді на цьому нажилися б лише кілька осіб.

Чому приватизація в Україні розпочалася пізніше, аніж в Росії? В. Пилипчук зауважив, що наша Верховна Рада консервативніша, та ми маємо можливість аналізувати здобутки й прорахунки тих, хто йде попереду. А сусіди вчаться у нас також. На аукціон до Львова прибули гості з тих російських міст, де вже розпочалася мала приватизація.

...Аукціоніст з чорним метеликом на білій сорочці вельми артистично розмахував молоточком і чимось нагадував... факіра. Мабуть, тому, що зовсім недавно подібне видовище можна було побачити лише в зарубіжних кінофільмах. І ось «стіна соціалізму» впала, багаті й бідні, які були серед нас завжди, вийшли на сцену без масок.

Оксана ТЕЛЕНЧІ.

КОМЕРЦІЙНІ БАНКИ ПОЧИНАЮТЬ І...

Леонід Марченко за фахом інженер. Але останні півроку він працює не зовсім за своїм профілем — Головою правління Всеукраїнського акціонерного банку (ВАбанк).

— Чи важко працювати вам на такій посаді?

— Головна проблема — це велика кількість непрофесійних економістів, з якими ми маємо справу. Звичайно, з вуст інженера це звучить трохи нахабно, але давайте візьмемо такі три славетні події: введення купона, літня емісія і введення українського карбованця. Економісти, які готували ці кроки, не дали жодного прогнозу, який підтвердився пізніше. Мені здається, можна було б просунути економіку до ринку й при цьому менше її руйнувати, якщо б дії були більш продумані саме у плані макроекономіки.

Одне слово, найважчим у моїй роботі була абсолютна неможливість прогнозування дій уряду.

— А як саме вплинула діяльність уряду на комерційні банки?

— Можна тільки подякувати тим, хто не дуже протидіяв реєстрації. Коротше кажучи, банки поки потрібні людям, але не структурам влади. Хоча за кількістю банків ми на порядок відстаємо від Росії й на два порядки — від цивілізованих країн.

— А з приходом Кучми нішо не змінилося?

— Якщо казати про тронну промову Кучми, була подана просто ідеальна модель. Звичайно, не все так легко, як було написано. Наприклад, щодо роздержавлення чотирьох банків-монстрів. Нині, якщо Ощадбанк розділити на низові банки, може зруйнуватися уся фінансова система. Сьогодні у обслуговуванні населення комерційні банки грають дуже малу роль. У цьому напрямку має бути ще велика робота.

По-перше, для створення нормальної банківської системи необхідно негайно зменшити квоту на статутний фонд новостворених банків. По-друге, треба дозволити низовим ланкам держбанків перетворюватися на комерційні. Третє питання — видача ліцензій на зовнішньоекономічну діяльність. Я думаю, ліцензування має зберегтися, але його треба значно спростити. Якщо з банком хоче працювати закордонний інвестор, це вже перевірка значно вища, аніж перевірка Національним банком на спроможність комерційного банку працювати з валютою. Держава має займатися тим, де без неї обійтися неможливо. Нині вона в нас мимоволі зав'язла у виробництві, але чим швидше воно від нього відійде, тим краще.

Але нині багато державних банків кажуть, що всі їхні кошти пішли як інвестиції у виробництво. Це мене дуже непокоїть. Адже так вже було. Давайте згадаємо Пленум ЦК КПРС з науково-технічного прогресу в 1985 році, коли у виробництво були кинуті великі кошти. З того моменту почався економічний розвал в СРСР. Якщо сьогодні за рахунок розвитку ринкових структур вкладати кошти у малоефективні держпідприємства, це свідчитиме про антиринковий характер нашого уряду. Але, можливо, це лише чутки.

— Ну а що ж усе-таки з розвитком виробництва?

— Звичайно, його розвивати треба. Але розвивати насамперед малі підприємства, комерційні структури, які належать приватним особам чи групам людей. Такі підприємства потребують дешевих кредитів для розширення виробництва. А вартість кредиту підвищується дуже швидко. Нині ми купляємо кредити у Національного банку під 110—140 відсотків, а сільськогосподарські, скажімо, підприємства ніяк не зможуть за них розрахуватися. Але гроші їм потрібні. Мені здається, що з цього становища є вихід. Допоможуть закордонні інвестори. Схема доволі проста. Ми давно розробляємо портфель валютоповоротних виробництв. Залучаючи західні інвестиції, за них можна нараховувати до 8 відсотків річних, розраховуючись, наприклад, мармуровими плитами, якими достатньо багата наша земля. За рахунок цього з'являться додаткові кошти для щадних банківських кредитів сільському господарству, продукція якого найближчим часом не вийде на світовий ринок.

Звичайно, для такого роду діяльності необхідні чітке дотримання слова, порядність. Нині ми даємо незабезпечені кредити — під слово честі, так звані бланкові кредити. На Заході більшість короткотермінових кредитів саме такі.

Інтерв'ю взяв В'ячеслав ЯКУБЕНКО.

БРАКУЄ ВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ

Оказії

Колектив науково-виробничого підприємства «УКРПРОМТЕХ» ніяких претензій до нинішніх народних депутатів не має і не вимагає дострокового розпуску Рад. Одначе, за словами заступника директора підприємства Олександра Тарана, не заперечував би, якби наступна виборна кампанія наблизилася.

З якої, запитаєте, речі? Виявляється, бракує роботи. Свого часу підприємство освоїло випуск унікальних очисних механізмів для металургійних та машинобудівних підприємств, які використовують для охолодження обладнання мастильні рідини. Завдяки цим механізмам рідини не зливатимуть у Дніпро, а, очищаючи, повторно пускатимуть через замкнені цикли. З екологічної точки зору — їм ціни не скласти.

І дві минулі виборні кампанії були дуже доречними для «УКРПРОМТЕХУ». Бо якщо до того мало кого приваблювала очисна новинка, то після — підприємство дістало замовлень по зав'язку. І не дивно: кандидати в депутати клялися, що за екологічне благополуччя боротимуться з усіх сил, нахвалялися закрити геть всі шкідливі та брудні виробництва. От металурги та машинобудівники і кинулися будувати у себе очисні споруди. Та зараз портфель замовлень загрозливо вичерпується. Дехто навіть уже відмовляється від раніше поданих заявок. Адже депутати, нагобіцявши виборцям золоті гори, насправді забули свої екологічні програми і прогнози. Потрібен новий сплеск емоцій, бум чи ажіотаж довкола екологічної небезпеки, щоб на підприємство повернувся замовник очисних механізмів, так міркують у колективі «УКРПРОМТЕХУ». А сплеск вчинить лише чергова виборна кампанія або нова катастрофа.

Микола НЕЧИПОРЕНКО.

Дніпропетровськ.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про призначення Надзвичайного і Повноважного Посла України в Грецькій Республіці

Призначити КОРНЄЄНКА Бориса Івановича Надзвичайним і Повноважним Послом України в Грецькій Республіці.

Президент України Л. КРАВЧУК.

м. Київ
19 лютого 1993 року

ВАШ КРОК ДО СТРАХОВОЇ МЕДИЦИНИ

Зверніть увагу

З ініціативи страхової компанії «Медко Поліс», страхової корпорації «Славія» та фірми «Рапід» 12 березня у приміщенні київського Будинку офіцерів (вул. Грушевського, 30/1) відбудеться «круглий стіл», присвячений розвитку страхової медицини в Україні. В обговоренні проекту Закону України «Про медичне страхування», створенні Спілки медичних страхових організацій братимуть участь народні депутати, відповідальні працівники Кабінету міністрів, Міністерства охорони здоров'я, експерти, страхівники, підприємці.

Оргвнесок у розмірі 50 тисяч (для іногородніх — 60 тисяч) за кожного учасника перераховується на рахунок фірми «Рапід» № 4468697 у «Укрінбанку», МФО 300142.

Приїжджим учасникам з 11 до 12 березня зарезервовані одномісні номери у готелі «Славутич». Бронь на готель триматиметься до 8 березня, тому прохання підтвердити свою участь у «круглому столі» факсом завчасно, вказавши копію або номер платіжного документа про оплату оргвнеску. Телефон/факс оргкомітету: (044)543-0346 (фірма «Рапід»), 450-74-31 (страхова компанія «Медко Поліс»).

Реалії

ВИМИРАЄМО?

Соціально-економічна ситуація в країні безпосереднім чином позначається на рівні народжуваності та смертності, який має відбивати природний приріст населення. Оскільки ситуація кризова, то спостерігаємо не приріст, а зменшення народу України.

Якщо в 1991 році в республіці народилось 630813 дітей, то в 1992—599818, а померло відповідно 669960 і 696679 громадян, тобто, по-перше, кількість народжень зменшилася, тоді як кількість смертей зросла; по-друге, кількість народжень не перевищує кількості смертей. **Доводиться вже констатувати природне скорочення населення України. Цей показник становив у 1991 році — 39147, а в 1992 році — 96861 чоловік.**

За минулий рік природний приріст населення спостерігався тільки в шести західних областях: Волинській (порівнюємо 2204 чол. в 1991 році і 2682 чол. в 1992 році), Закарпатській (відповідно 8179 і 7348), Івано-Франківській (5301 і 4689), Львівській (6576 і 5543), Рівненській (4608 і 4141), Чернівецькій (2731 і 2201), а також в Херсонській області (1955 і 832) та в м. Києві (4820 і 778 чол.). Не важко помітити, що за винятком Волинської області і у цих регіонах природний приріст населення зменшився. **Мінстат України.**

БЕЗ КІПТЯВИ — ЕКОНОМНІШЕ

Ініціатива

В Одесі десятки розташованих навіть в центрі і на березі моря заводів мають свої карликові ливарні, що добряче таки задимлюють її санаторно-курортне обличчя. В той же час потужний завод «Центролит» на північній окраїні міста в номенклатурі своїх виробів геть обходив запити місцевих підприємств. Бо ще коли споруджувався кілька десятиліть тому, йому було занаряджено «згори» виконувати замовлення різних промислових центрів СРСР. Отож десь 90 відсотків одеського литва розвозили по всіх-усюдах, від Прибалтики й до Далекого Сходу.

Аж тепер, здається, картина змінюється. Робоча група, що за дорученням облдержадміністрації розробляє програму структурної переорієнтації машинобудівної галузі Одеси й області, порекомендувала дирекції «Центролиту» спрямувати своє виробництво на задоволення потреб насамперед місцевих підприємств.

Зараз «Центролит» набирає пакет замовлень від земляків, які теж мають свій інтерес. Можна відмовитися від примітивного ливарного виробництва, що забирає багато сил і коштів. Отож, є сподівання: із закриттям чисельних міні-ливарень кіптяви в Одесі поменшає.

Георгій ВОРОТНЮК.

Одеса.

Добра вість

БУДЕ НАФТА

Схоже, що незабаром російська нафта якщо й не потече рікою на Україну, то в усякому разі її старе русло не пересохне. Сприяти цьому збирається акціонерне товариство «Гермес-Дніпро», установча конференція якого нещодавно відбулася у Харкові.

Неважко здогадатися, що засновником нової підприємницької структури став багатопрофільний і могутній російський концерн «Гермес».

Основне завдання нової комерційної структури на українському ринку, сказав голова акціонерного товариства «Гермес-Дніпро» Ю. Семенцев, полягає у відновленні і зміцненні економічних зв'язків, в першу чергу, між Україною та Росією, з іншими республіками колишнього СРСР. На його думку найбільше в цьому має бути зацікавлена Україна, її машинобудівний комплекс. Оскільки збувати свою продукцію у більшості випадків українським підприємствам просто нікуди. «Гермес-Дніпро» всіляко сприятиме зміцненню зв'язків між діловими партнерами, а найголовніше — вигідно вкладати виручені кошти у закупку сибірської нафти. В перспективі — фінансова участь у нафтовидобуванні, нафтопереробних проектах.

Відповідаючи на запитання журналістів, засновники акціонерного товариства «Гермес-Дніпро» підкреслювали, що нафтовики Росії сьогодні перш за все бажають мати справу не з державними, а з комерційними структурами, які більш уміло і активно працюють на ринку. Так це чи ні — сказати важко. Але судячи з того, що наші бензоколонки сухі, а ціна за каністру бензину з рук вже давно перестрибнула прожитковий мінімум — доля істини у цих словах, напевно, є. Отже, створення подібного товариства варто лише вітати. До речі, «нафтові королі» заявили й про те, що при сприянні українського уряду їхній діяльності ціна на нафту не тільки не зростатиме, а й навпаки — можливе її зниження: бізнесмени розраховуються з постачальниками за лічені дні, а державні підприємства «мають моду» ходити в боржниках по кілька місяців. Саме ці обставини можуть позитивно вплинути і на поставки «чорного золота» від «Гермесу», і на його ціну.

Звичайно, не варто розглядати діяльність «Гермеса» на Україні як якусь благодійну акцію. Прописка його на українському ринку перш за все зумовлена чітким комерційним розрахунком, потужним ринком збуту. Але не можна забувати і той факт, підкреслював президент транснаціональної компанії «Гермес-Союз» Геннадій Данилов, що Україна і Росія — це єдиний економічний комплекс. Розривати його — на шкоду обом.

Микола КОСИЙ.
Харків.

Коротко

ВІДКРИВСЯ ЩЕ ОДИН ФРОНТ

У Чернігові створено ще один демократичний фронт, який об'єднав на платформі «Через ринкові реформи — до розвитку України» — Спілку підприємців, обласні організації УРП, Руху, ПДВУ, «Зеленого світу», інших. Вони прийняли Декларацію про наміри, де сказано про єдність дій під час наступних виборів, відстоювання принципів рівності усіх форм власності, соціальні гарантії для населення.

Сергій ПАВЛЕНКО.
Чернігівська область.

КОМАНДИРСЬКИЙ ГОДИННИК ВІД МІНІСТРА

Міністр оборони України генерал-полковник Костянтин Морозов познайомився з відпрацюванням елементів зимової бойової підготовки в учбовому центрі аеромобільних військ Хирово, що на Львівщині. За зразкову стрільбу на полігоні з гранатомета група солдат та сержантів заслужила від міністра подяку, а командир взводу лейтенант Валерій Наточій — годинник «Командирський». Міністра задовольнив рівень підготовки як особового складу, так і учбово-матеріальної бази.

Прес-центр МО України.

ПРОФІЛАКТИКА СНІДу

Національний комітет боротьби із захворюванням на СНІД при Президенті України спільно з Республіканським пересувним центром «Молодь України» проводить пропагандистський рейс по Рівненській — Хмельницький — Вінницькій областям з 22 лютого по 5 березня.

У молодіжних аудиторіях будуть проведені бесіди, лекції, консультації лікарів і психологів. Плануються також зустрічі молоді з артистами естради і кіно, виступи колективів художньої самодіяльності.

Володимир ТАРАСЕНКО.

НУ, ЗЛОЧИНЕЦЬ, ПОСТРИВАЙ!

Кіровоградський міський відділ міліції реорганізовано в управління внутрішніх справ. Патрульно-постову службу підсилено 60 співробітниками. Ці заходи, як зазначається у відповідному наказі МВС України, здійснено з метою посилення боротьби зі злочинністю і забезпечення громадського порядку.

Микола ВОЛОК.
Кіровоград.

Симпозіуми

ТЕОРІЯ КОНДЕНСОВАНОЇ РЕЧОВИНИ

21—28 лютого у Львові під головуванням першого віце-прем'єра, академіка І. Юхновського проходить перший українсько-французький симпозіум «Конденсована речовина: наука та індустрія». Він зібрав у залах Львівської політехніки світил української та французької науки, керівників фірм і великих підприємств. Україна може змагатися з Францією за науковим потенціалом, але технологіями похвалитися не може. Як спільними зусиллями знайти ту об'єднуючу ланку між наукою та індустрією — центральна проблема симпозіуму.

Оксана ТЕЛЕНЧІ.
Львів.

Конгреси

ПОЛІТВ'ЯЗНІ ЗБЕРУТЬСЯ У ТРАВНІ

Відбулося розширене засідання проводу Всеукраїнського товариства політичних в'язнів і репресованих. Провід затвердив план діяльності товариства на I півріччя 1993 року. Серед заходів — організація відзначення 40-річчя Норильського повстання (в'язнів таборів ГУЛАГу), 50-річчя «Празької весни», підготовка Другого Всесвітнього конгресу українських політв'язнів, який відбудеться 29—30 травня. Темою його стане участь колишніх політв'язнів у розбудові Української держави і висвітлення музейної, архівної, мартирологічної науково-дослідницької, видавничої діяльності організацій, які об'єднують політв'язнів і репресованих. Провід прийняв також звернення «До народу України», в якому відзначається загроза введення в Україні неоколоніалізму і неототалітаризму. Засідання провели співголови товариства Євген Пронюк та Іван Губка.

Тамара ПАХОЛОК.

Прецедент

ЧУЖИМИ РУКАМИ?

Тимчасова робоча комісія ВР РФ по статусу міста Севастополя розповсюдила серед народних депутатів Криму листок опитування. У ньому пропонується відповісти на такі запитання:

1. Чи підтримуєте ви доручення Російської Федерації (з'їзду народних депутатів РФ — О. П.) Верховній Раді розглянути питання про статус міста Севастополя?

2. Чи схвалюєте ви необхідність укладання договору між РФ, Україною і Республікою Крим про подвійне громадянство?

3. Чи підтримуєте ви створення конфедеративних відносин між Росією, Україною і Республікою Крим?

4. Чи вважаєте ви за необхідне скасування мораторію, накладеного на проведення всекримського референдуму по державній самостійності Республіки Крим?

Олександр ПІЛАТ.
Крим.

Анонс

СРІБНИЙ ЮВІЛЕЙ «ЗОЛОТИХ КЛЮЧІВ»

27 лютого у Київському театрі «Золоті ворота» відбудеться доброчинний творчий вечір народної артистки України Ніни Матвієнко, заслужених артисток Валентини Ковальської та Марії Миколайчук, присвячений 25-річчю їхнього тріо «Золоті ключі». Кошти від вечора надійдуть до Добродійного Фонду Ніни Матвієнко, створеного для надання гуманітарної та медичної допомоги дітям-інвалідам, дітям-жертвам Чорнобиля, дітям-сиротам та вихованцям дитячих будинків. Поточний рахунок Фонду 700831, МФО 300421, Український банк «Відродження».

Генеральний спонсор вечора — Банк «Україна», інші спонсори — «Промінвестбанк», «Укрсоцбанк», ВА Банк, Фірма АГО (Вінниця).

Початок вечора о 19 годині. Квитки можна придбати в касах ПК «Україна», ЦТК та у підземних переходах.

БАЗАРНИЙ ДЕНЬ

Цікаво, що подорожчала чернігівська базарна картопля — ще не так давно відро її коштувало до 400 крб., а минулої неділі бульбу продавали по 700. Правда, у Чернігові дещо подешевшала сметана — 300 крб за літр. Ціни на сало і свинину (до 1000 крб), на яловичину (750) тут протягом місяця не змінилися.

Небагатим минулої неділі був базар у Херсоні. М'ясо коштувало від 800 до 1100 крб, олія — 600 крб, картопля — 100 крб (за кілограм), балик — 4000 крб.

Цікаві цифри маємо з Одеси: свинина — до 2000 крб, яловичина — те саме, сало — до 800, ковбаса домашня м'ясна — 2000, м'ясо копчене — до 3000. Одесити беруть ці продукти залюбки, особливо м'ясо свіже й копчене та домашню ковбасу, бо часто у державних магазинах усе це ще дорожче. Скажімо, м'ясний балик, що мало чим відрізняється від копченого м'яса домашнього приготування, коштує удвоє дорожче, ніж на ринку.

За повідомленнями наших власкорів.

Курйози

ПОТРІТЬ, БУДЬ ЛАСКА, СПИНКУ

Якби була у нас поліція сумління, то неодмінно зацікавилася душовою басейну Київського політехнічного інституту. Душовою, бо вона одна — спільна для студентів і студенток. Тобто... абсолютно спільна.

Вже з першого дня існування душові безжально затоплювали долішній тир. Правда, підлогу намагалися відремонтувати. Басейн простояв кілька місяців на ремонті — зусилля марні. А що не змогла розмити вода, у себе в душовій доламали хлопці. І довелося їм «попроситися» до душової дівчаток, яка ще нібито працює. Так і миються: роздягальні окремі, а душова спільна. І що найцікавіше — крани більше не ламаються.

Наталя ФІЛІПЧУК.

ПОГОДА

24—25 лютого в Україні подекуди невеликі опади, сьогодні у західних областях — сильні, налипання мокрого снігу, хуртовини, слабка ожеледь. Вітер південний і південно-західний, 7—12, сьогодні пориви 15—20, у південно-східній половині і у Карпатах подекуди 25—28 метрів на секунду. Температура сьогодні вдень 0—5 градусів тепла, завтра вночі 2—7 градусів морозу, вдень від 3 градусів морозу до 2 градусів тепла.

По Київській області сьогодні вдень подекуди невеликі опади, пориви південно-західного вітру 15—20 метрів на секунду. Температура 0—5 градусів тепла.

Фото Леоніда ПІДЛУЖНОГО.

Що почім

НАВКОЛО ГРИ У «ДУРНЯ»

У барі готелю «Турист» у Рівному звили кубло любителі азартних ігор — картярі. І не тільки тамтешні, а й з інших міст. Про ставки можна судити з того, що у кишенях одного якось виявилося більше трьох мільйонів. «Розважаються» хлопці в оточенні дівчаток, а на всяк випадок тримають напоготові газові балончики, холодну зброю. Це, врешті-решт, і вплинуло на те, що кримінальну справу передали на дослідування. Щодо картярів, то тут і закону відповідного немає, їх беруть на облік органи міліції.

Василь ПІДГОРСЬКИЙ.
Рівне.

РЕАКТОРИ «НАДВОРІ», А РАЦІОНАЛІЗАТОР — НА ВУЛИЦІ

З початком спорудження атомного гіганта на рідній Рівненській землі я полишив престижний проектний інститут у Луцьку і влаштувався на будівництві Рівненської АЕС.

Разом з колегою за підтримки головного інженера тресту «Південенергомонтаж» впровадили рішення, які дали можливість на кілька місяців прискорити спорудження першого і другого блоків. Але наші раціоналізаторські заслуги привласнили інші. Мало того, на мене влаштували нагле гоніння, шантажували.

Чому? Це була розплата за непослух — я відмовився підписати «липові» акти. Спеціальним рішенням Міненерго СРСР безпосередньо на директора РАЕС В. Коровкіна було покладено відповідальність за організацію робіт з контролю герметичності зварних швів захисних оболонок реакторів і з контролю на щільність та відлагодження герметизаційного устаткування. Однак вчасно, коли шви ще не забетонували і не затулили конструкціями, не проконтролювали. Не проконтролювали й відлагоджене герметизаційне обладнання. Через це маємо діряві захисні оболонки. Реактори впродовж десяти років працювали фактично просто неба.

Вітчизняні та світові правила безпеки категорично забороняють експлуатацію АЕС у такому стані. До того ж на блоках було багато й інших недоробок.

Як фахівець запевняю, що «наука» передбачила все, щоб отримувати надійні і безпечні блоки. І тільки халатне ставлення до безпеки, гонитва за нагородами та славою призвели до такого становища.

Ще під час будівництва намагався звернути на це увагу. Та де там! «Не твоє діло!», — казали мені, і край.

Але настав час пуску блоків. Довгий час через недоробки вони працювали на неповну потужність, а це — недовироблення мільярдів кіловат-годин електроенергії. В НДР, Угорщині, Чехо-Словаччині такі самі реактори багато швидше виходили на проектну потужність.

1982 року надіслав листа до міністра енергетики. Але, звісно, до моїх доводів ніхто не прислухався.

Моя «самодіяльність» не сподобалася керівництву. Довелося «емігрувати» в Тюмень. Та через рік повернувся до рідного краю і працевлаштувався за фахом. Однак після телефонного втручання мене прибрали з роботи. Втім, встиг впровадити рацпропозицію, завдяки якій третій енергоблок РАЕС щорічно виробляє додатково 20 мільйонів кіловат-годин...

У 1985 році полишив престижну посаду заступника керуючого Володимирецьким відділенням Будбанку і перейшов на роботу до незалежного підприємства по проведенню пусконалагоджувальних робіт на АЕС, яке щойно організували. Разом з колегами лабораторії систем локалізації аварій, впровадивши декілька пропозицій, усунули тисячі нещільних місць у захисних оболонках, загерметизували і налагодили герметизаційне устаткування. Працювали з токсичними речовинами в радіоактивних приміщеннях, за умов цілковитого несприйняття керівництва. Але не зупинилися, бо усвідомлювали важливість цієї роботи.

Захисна оболонка — величезна споруда і повністю герметичною бути не може. Та норми безпеки цього і не вимагають: якщо під час аварії за добу «витече» не більше 0,75 відсотка повітря чи то пари, що міститься під оболонкою, то її щільність вважають за достатню. На третьому блоці нам вдалося досягти майже ідеальної щільності, кращої за нормативи. Перед пуском першого і другого блоків випробування оболонки провели з тиском 0,5 атмосфери замість максимального аварійного — 2,5. І визначили, що нещільність становить 68 відсотків. А після додаткових розрахунків зробили висновок, що... досить.

Насправді, на першому і другому блоках у 1988 році нещільність захисних оболонок замість 0,75 відсотка становила аж 380 відсотків! До 1990 року нам вдалося зменшити її до 180, а торік вона наблизилася до 100 відсотків. Це ще в 130 разів гірше, ніж має бути. Проте можливості поліпшити герметичність ще не вичерпано... Економічний ефект від рацпропозицій перевищив мільйон карбованців. Але авторську винагороду мені виплатили лише після розгляду справи в суді, який тривав цілий рік.

Хтось, може, здивується: енергоблоки працюють, їх перевіряли МАГАТЕ, Держатомнагляд. Начебто все гаразд. Але у відповіді на мого листа голова Держатомнагляду М. Штейнберг фактично погодився з тим, що захисні оболонки не відповідають вимогам безпеки, але вважає, що порушення сталися не через чиюсь безвідповідальність, а через недосконалість науково-технічної документації.

Мова не лише про потенційну загрозу. На РАЕС уже були випадки, коли радіоактивність у великій кількості потрапляла у навколишнє середовище. Ще в січні 1982 року сталося велике пошкодження реакторного контура на першому блоці. Розгерметизація сталася в парогенераторі — єдиному місці, через яке радіоактивна вода з реактора може вийти з-під захисної оболонки. Навіть якщо оболонка й не дірява. Тож на Рівненщині «споживали» «власні» радіонукліди задовго до Чорнобиля. Щоправда, про це не дуже розводилися.

5 і 13 грудня 1992 року, саме коли на РАЕС перебували народні депутати Рівненщини, сталися дві аварійні зупинки другого енергоблока. За повідомленнями адміністрації АЕС у місцевій газеті «Енергія», виходу радіоактивності не було. Але проаналізувавши повідомлення і роботу АЕС у ті дні, дійшов висновку, що знову був пошкоджений реакторний контур, і саме в парогенераторі. Тепер знаю про це певне. Правда, пошкодження цього разу було значно менше. Та навряд чи й цього разу не сталося радіоактивних викидів. Однак про них промовчали, бо це руйнує легенду про безпечність АЕС.

Чому ж відбуваються такі страшні аварії? Знову винні науковці з проектантами? Проектанти, справді, не передбачили хамського ставлення до безпеки блоків. Тільки за три роки парогенератори на першому блоці 116 разів зазнавали таких великих термічних навантажень, яких за проектом може бути лише 200 за весь тридцятирічний строк їхньої служби. Це наслідок того, що блоки запускали «сирими», нехтуючи якість пусконалагоджувальних робіт і випробуваннями під час монтажу устаткування. І певен, що саме через халатність на третьому блоці тепер лопаються троси, які мають надавати міцність захисній оболонці реактора. Досить глянути, як вони іржавіють на недобудованому четвертому блоці. А звинувачують заводи...

Невже й надалі терпітимемо усі ці неподобства на АЕС і навколо них? Чи нам мало Чорнобиля? Кругом чути: не працюють закони. А чи працюють як слід прокуратура, суди, інші правоохоронні органи? Атомна енергетика, що є чи не найвище серед творінь людського розуму, потребує повсякденного розумного ставлення до неї. В цій галузі, особливо в її керівному складі, мають працювати люди високої моралі.

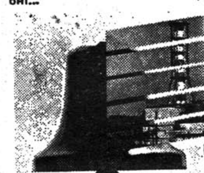
Чим скоріше ми позбудемось «атомної мафії», що живе традиціями середмашу, тим скоріше набудемо надію зберегти життя собі і нащадкам. Це наш святий обов'язок. Треба, нарешті, опам'ятатися. Може, саме за черствість душ і пасивність карає Бог Україну.

Микола ПЕШКО.

Кузнецовськ Рівненської області.

Б'ємо на сполох

П'ятнадцять років присвятив інженер Микола Пешко атомній енергетиці. Його трудова книжка списана подяками за раціоналізаторські пропозиції, які він сам же впроваджував. Тож знає про «атомні» справи не з чуток. Він докладав великих зусиль для підвищення безпеки АЕС. Та з часом його здібності стали непотрібні...

Точка зору

ПРОКИНУТИСЯ ВЛАСНИКОМ

Автор цих рядків — не економіст і не фахівець-аграрник. Тому детально аналізувати Земельний кодекс України не збираюся. Хочу лише привернути увагу до деяких його положень, які, на мій погляд, пробачте, аморальні. Про це я і бесідував з головним спеціалістом Юридичного управління Міністерства сільського господарства та заготівель України В. КРИКУНОМ. Щоправда, розмови, як ви зрозумієте далі, у нас не вийшло.

— Вадиме Григоровичу, у ст. 6 Земельного кодексу України записано: «Громадяни України мають право на одержання у власність земельних ділянок для ведення особистого підсобного господарства; будівництва та обслуговування жилого будинку і господарських будівель (присадибна ділянка); садівництва; дачного і гаражного будівництва». Чи означає це, що держава гарантує кожному бажаючому одержання земельної ділянки?

— Ні, не гарантує.

— Надавати чи не надавати ділянку вирішує...

— Місцева Рада.

— З яких науково обгрунтованих розрахунків виходили депутати, дозволяючи виділяти для садівництва до 0,12 гектара, для підсобного господарства — до 0,6, у користування для городництва — до 0,15?

— На жодних розрахунках вони не грунтуються. Як кажуть росіяни, взяті «на глазок».

— Що це взагалі за еквілібристика: до 0,12, до 0,6, до 0,15? Чому немає чітко встановленої норми для всіх громадян? Хто вирішує надати мені 5 соток чи 12?

— Знову ж таки місцева Рада.

— А чи не вважаєте ви, як юрист, що все це разом — надати чи не надати ділянку, якого розміру вона буде — створює зручне середовище для корупції та хабарництва?

— Не вважаю.

— Невже виключені випадки, коли людина, не одержавши ділянки законним шляхом, шукатиме стежок до впливового чиновника, щоб за певну послугу «відхопити» землю?

Вадим Григорович лише посміхнувся...

— На мою думку, Верховна Рада зробила кілька помилок. По-перше, вона не гарантувала придбання земельних ділянок усім бажаючим. По-друге, чітко не визначила їхні розміри. По-третє, ділянку певного розміру потрібно виділяти не на сім'ю, а на кожного члена сім'ї. Розмір такої ділянки і хочу запропонувати. Але спочатку спробую свою пропозицію обгрунтувати.

Мій батько, який загинув під час війни, родом із села Седнів Чернігівської області. Шкільні канікули я проводив там, у родичів. Надзвичайно важливе для нашої розмови питання: з чого вони жили? Практично з присадибної ділянки — 45 соток. На ній вирощували все: картоплю, капусту, помідори, огірки... Мали свої яблука, груші, сливи... Навіть хліб дядькова дружина випікала з пшениці й жита, що вирощували на ділянці. Тримали корову, порося, курей.

Жили, щоправда, в хаті-розвалюсі з солом'яною стріхою та земляною підлогою, ходили у дранті. Але не голодували. І так жили не лише мої родичі, а більша частина селян.

За моїми спостереженнями, на кожного селянина в ті часи припадало в середньому приблизно по 10 соток присадибної ділянки. Жити з них дуже важко. Але мати по 10 соток на кожного члена сім'ї, як допомогу до основної зарплати чи пенсії, — справа велика. Цю перевірену тяжким досвідом мільйонів селян цифру я і пропоную покласти в основу змін, які необхідно зробити в Земельному кодексі України. Тобто кожному, хто не працює в сільському господарстві, але бажає мати ділянку, держава повинна гарантувати безплатну передачу у власність по 10 соток землі. Ті ж, хто працює в сільському господарстві, мають бути поділені на дві категорії: фермерів, які володітимуть кількома десятками гектарів, та членів колективних сільськогосподарських підприємств. Кожний член такого господарства матиме свою частку землі й реманенту, з якими вправі вийти з колективного господарства. Присадибна ділянка також входить до цієї частки. Якщо реалізувати запропоноване, то, за попередніми розрахунками, у власність громадян необхідно передати приблизно 2,5—2,7 мільйона гектарів землі з тих 32,9 мільйона, які нині обробляються в Україні.

Кожний власник розпоряджається землею на свій розсуд. Обробляти ділянку власними силами, силами сім'ї — лише один з варіантів. Є ще кілька: найняти робітників; ділянку продати повністю; продати частково; здати в оренду повністю; здати в оренду частково; частину продати, частину — здати в оренду; нарешті, свою ділянку можна використовувати не лише в сільськогосподарських, а й в інших комерційних цілях. Володіння власністю привчає до ринкового мислення і дій. Перше, що спадає на думку, це те, що величезна кількість працездатних сімей, користуючись не найновітнішими технологіями, а дотримуючись елементарних агротехнічних норм, зможе забезпечити себе продукцією. Але є й інший бік справи. Придивіться уважно до селян і до тих ваших родичів, друзів, знайомих, які купили в селах будиночки з присадибними ділянками. Вони дуже відрізняються від вас своєю психологією і ставленням до процесів, що відбуваються в країні. Причина одна: вони набагато краще за вас захищені соціально. Бо в той час, коли у вас залишилося дві картоплини і половина головки капусти, гаманець майже порожній, а до зарплати ще треба дожити, у них добра (без будь-якого натяку на іронію) вистачить до наступного врожаю. В овочеві магазини вони заходять хіба що для того, щоб купити лимони, апельсини чи банани...

Безумовно, пропонований спосіб самозабезпечення продуктами харчування неприйнятний для розвиненої, цивілізованої держави. Але щоб стати такою, нашій країні потрібно пройти довгий шлях.

Якщо велика кількість сімей в Україні матиме власні земельні ділянки, то виробники сільськогосподарської продукції та продавці, певно, вимушені будуть знизити ціни на продукти. По-друге, ви, звичайно, бачили тих, що простягають руки в підземних переходах, біля монастирів і храмів. Уявіть собі, що кожний з них має по 10 соток землі. І ті з них, хто справді не в змозі обробити ділянку, могли б здавати її в оренду на найпростіших умовах: годуйте мене, люди добрі, доки я живий, а як відійду у світ інший, земля залишиться вам. По-третє, з початком приватизації, тобто з початком реального переходу до ринкової економіки, розпочнеться і досить тривалий період масового безробіття. Неважко зрозуміти, якого великого значення набуває питання про володіння земельними ділянками для цих людей. По-четверте, значно підвищився б соціальний захист громадян. Маючи такий міцний механізм соціального захисту для десятків мільйонів громадян, держава набагато скоріше, рішучіше і послідовніше здійснювала б економічні реформи.

Нарешті, необхідно скасувати поділ населення на міське і сільське. Кожній міській сім'ї треба надати можливість мати своє «гніздо» в селі, а кожній сільській — можливість придбати чи побудувати квартиру в місті. Якщо все це запровадити в життя, то одного ранку всі ми прокинемося власниками. Власниками найдорожчого з природних багатств — землі.

Юрій СТАДНИЧЕНКО.

Київ.

НОВЕ У ВЗАЄМОВІДНОСИНАХ З РОСІЄЮ,

або Які документи підписали в Москві 14-15 січня 1993 року представники України і Росії

У середині січня уряди України і Російської Федерації підписали кілька угод:

про науково-технічне та економічне співробітництво в галузі атомної енергетики;

про трудову діяльність і соціальний захист громадян України і Росії, які працюють за межами кордонів своїх країн;

про взаємне визнання прав та регулювання відносин власності;

про гарантії прав громадян, котрі працювали в районах Далекої Півночі та місцевостях, що прирівняні до районів Далекої Півночі, в галузі пенсійного забезпечення;

про заходи для врегулювання взаємної заборгованості господарських організацій за продукцію, яку поставлено до 1 січня 1993 року та яку централізовано закуповуватимуть у 1993 році;

про неторгові платежі.

Тоді ж було підписано і кілька міжурядових протоколів.

Судячи з редакційної пошти і телефонних дзвінків, ця подія викликала у наших читачів непідробну зацікавленість. Тож пропонуємо вашій увазі короткий виклад документів, які підписані за підсумками переговорів у Москві 14—15 січня.

Про науково-технічне та економічне співробітництво в галузі атомної енергетики. Ця угода передбачає, що Україна і Росія, як і досі, тісно співробітничатимуть у галузі атомної енергетики. Зокрема, вони працюватимуть над удосконаленням проектів, будівництва і експлуатації АЕС та дослідних реакторів, продовжать фундаментальні та прикладні дослідження з проблеми безпеки станцій, розвитку і вдосконалення систем діагностики і контролю основного устаткування, а також систем підтримки у ліквідації аварій. Сьогодні важливо зберегти промислове виробництво, яке працює на цю галузь. Тож сторони зобов'язалися підтримувати кооперативні зв'язки, постачати одна одній устаткування, комплектувальні вироби, прилади, запасні частини і матеріали, включаючи ядерні, тощо.

Угода передбачає також спільну підготовку кадрів, розробку нормативних та інших документів, технічне обслуговування та ремонт устаткування, обмін оперативною інформацією.

У ст. 3 йдеться про зберігання та переробку відпрацьованого палива. Оскільки це особливе питання, то процитуємо статтю повністю. «Умови здійснення співробітництва, передбаченого цією Угодою, в тому числі з постачання українського уранового концентрату в Росію, свіжого ядерного палива в Україну і з відправки відпрацьованого ядерного палива в Росію на тимчасове зберігання чи переробку з наступним поверненням радіоактивних відходів в Україну, визначають контракти (договори) між підприємствами і організаціями обох Сторін відповідно до чинного законодавства України і Російської Федерації».

Угоду укладено на дворічний період. Вона автоматично продовжується на черговий п'ятирічний термін, якщо жодна із Сторін за дванадцять місяців до закінчення відповідного не сповістить у письмовій формі іншу про свій намір припинити дію Угоди.

Про трудову діяльність і соціальний захист громадян України і Росії, які працюють за межами кордонів своїх країн. Ця угода зачіпає широкі верстви населення. Вона передбачає, що працівники Сторони виїзду, які трудяться на території Сторони працевлаштування, користуються правами та виконують обов'язки, що встановлені трудовим законодавством Сторони працевлаштування. Трудовий стаж, в тому числі пільговий. Сторони взаємно визнають. Визнають також дипломи, свідоцтва та інші документи державного зразка про рівень освіти і кваліфікації, які видали відповідні компетентні органи. Не буде питань і з пенсійним та соціальним забезпеченням. У разі потреби буде надано всі види допомоги та виплат громадянам у разі захворювання, вагітності, пологів тощо.

Не дай Боже, як кажуть, але може так трапитися, що, працюючи за кордоном своєї держави, людина стане калікою або якось ушкодить своє здоров'я. Це також передбачено угодою. Всі відшкодування здійснює Сторона, законодавство якої поширювалося на працівника на час одержання каліцтва чи профзахворювання.

У тому разі, коли працівник, який одержав профзахворювання, працював у обох державах і ймовірність захворювання однакова, відшкодування здійснює та Сторона, на території якої в останній раз виконував зазначену роботу. Якщо захворювання загостриться, то відшкодування буде переглянуто. Проте це положення не застосовується, якщо загострення пов'язане з трудовою діяльністю на підприємствах іншої Сторони, яка мала призвести до професійного захворювання.

Тимчасова угода про гарантії прав громадян, які працювали в районах Далекої Півночі та місцевостях, що прирівняні до районів Крайньої Півночі, — регулює пенсійне забезпечення великої кількості наших громадян.

Ті, хто пропрацював не менш як 15 календарних років у районах Далекої Півночі або не менш як 20 календарних років у місцевостях, які прирівняні до таких районів, незалежно від місця їх постійного проживання, мають право на пенсії по старості: чоловіки — з досягненням 55 років і з загальним стажем не менш як 25 років; жінки — з досягненням 50 років із загальним стажем роботи не менш як 20 років. Один рік роботи в місцевостях, які прирівняні до районів Далекої Півночі, зараховується за дев'ять місяців роботи в районах Далекої Півночі.

Важливою є **Угода про взаємне визнання прав та регулювання відносин власності**, згідно з якого Сторони визнають перехід у їхню власність майна, у тому числі і фінансових ресурсів підприємств, установ, організацій, структурних одиниць та підрозділів підприємств, установ та організацій колишнього союзного підпорядкування, розташованих на територіях Сторін.

Сторони взаємно визнають, що об'єкти соціальної сфери, які розміщуються на їх території, — санаторії, санаторії-профілакторії, будинки та бази відпочинку, пансіонати, готелі й кемпінги, туристичні бази, дитячі оздоровчі заклади, будівництво яких здійснювалося за рахунок коштів республіканського бюджету іншої Сторони, а також коштів підприємств й організацій республіканського та колишнього союзного підпорядкування, розташованих на території іншої Сторони, є власністю цієї Сторони.

Сторони вважають за доцільне надавати на своїй території земельні ділянки у користування, володіння та розпорядження як для діючих, так і для тих, що створюються, об'єктів соціальної сфери іншої Сторони, її юридичних та фізичних осіб. Але все це за суворого дотримання законодавства Сторони місцезнаходження об'єкта.

Ст. 6 передбачає, що Сторони домовилися сприяти збереженню раніше створених підприємств, організацій і товариств з пайовою або спільною формою власності, в тому числі акціонерних товариств. Якщо засновником таких підприємств, організацій, товариств, майно яких розташоване на території Сторін, було міністерство, відомство колишнього Союзу або підприємство колишнього союзного підпорядкування, їх установчі документи підлягають уточненню органами, уповноваженими управляти державним майном відповідно до законодавства Сторони місцезнаходження підприємств, організацій тощо. Сторони можуть створювати підприємства з пайовою та спільною формою власності. Об'єкти незавершеного будівництва, котрі фінансували органи колишнього СРСР, можуть також передаватися в пайову та спільну власність. Приватизація об'єктів, які є власністю однієї з Сторін і розташовані на території іншої Сторони, здійснюється за рішенням власника.

Цікавий такий факт. Юридичні та фізичні особи, які здійснюють інвестиції, розглядаються на території одна одної як іноземні інвестори.

Врегулювання питань взаємоплатежів, заборгованості — це той камінь спотикання, який сьогодні перешкоджає ритмічній роботі багатьох підприємств. Тож будемо сподіватися, що відповідна угода досить скоро розширить «вузьке місце» у взаємостосунках двох країн.

Зокрема, Сторони зобов'язуються прийняти відповідні рішення урядів, які зобов'язали б усі державні підприємства та організації у січні-лютому сплатити заборгованість за одержану продукцію до 1 січня 1993 року.

Водночас уряд Російської Федерації дає згоду на технічний кредит Україні в сумі 250 мільярдів рублів для розрахунків за енергоносії та іншу продукцію. Дата погашення кредиту — 15 листопада 1993 року. Україна ж зобов'язується поставляти за це Росії продукцію машинобудування, сільського господарства тощо.

Центральний банк Росії зобов'язався направити вказівки комерційним банкам Росії, де наполягатиме на закритті розрахункових, депозитних та інших рахунків (крім акредитивних і кореспондентських рахунків комерційних банків України, які відкриті згідно зі встановленими вимогами) нерезидентам.

Будемо сподіватися, що кожен з нас тепер зможе спокійно переказати гроші в Росію і навпаки, адже ще одна **Угода — про неторгові платежі** — передбачає саме це.

Протокол, який було підписано 15 січня, доповнює **Угоду про торгово-економічне співробітництво.** Зокрема, встановлено квоти на певні види продукції. Мінеперго України забезпечить у 1993 році передачу 4 млрд. кіловат-годин електроенергії з Росії на експорт лініями електропередач України. Виходячи з виробничих потужностей і ємності світового ринку, встановлено такі експортні квоти по азотних добривах: для Росії — 3,7 млн. тонн, для України — 1,3 млн. тонн; по аміаку: для Росії — 2,9 млн. тонн, для України — 0,9 млн. тонн.

Міністерство транспорту України і порти Південний, Одеса, Херсон, Маріуполь, Білгород-Дністровський, Рені, Іллічівськ, Ізмаїл забезпечать у 1993 році транспортування, складування і перевалку експортованих з Росії аміаку, метанолу, суперфосфатної кислоти, мінеральних добрив. Іншим протоколом передбачено зберегти до 1 квітня діючий нині порядок перевезення вантажів і пасажирів між Україною і Росією, а також транзиту.

Протокол до торгової Угоди між Україною та Росією передбачає, що до 1 липня 1993 року Сторони не застосовуватимуть мито, податок, які мають еквівалентну дію на імпорт товарів. Сторони домовилися до цієї ж дати підписати міжурядовий документ, який встановлюватиме порядок, процедуру і графік поетапного переходу до режиму вільної торгівлі.

Леонід БРОВЧЕНКО.

З пошти

ЄДНІСТЬ ПОТРІБНА ЯК ПОВІТРЯ

Настали такі часи, коли кожна людина повинна самостійно аналізувати життєві ситуації й робити правильні висновки. Ми, українці, прийшли до незалежності з низькою національною свідомістю. Та коли 1 грудня 1991 року її нестача компенсувалася твердою вірою в добробут, то нині ця віра впала нижче нуля. Ситуація становить надзвичайну небезпеку для нашої державності, для існування українського народу.

Ми беззахисні перед витонченими підлотами наших ворогів. Нас легко поділити на поганих і хороших, на «москалів» і на «бандерівців», на своїх та чужих. На жаль, ми дуже легко піддаємося цьому.

А нам, як повітря, потрібна єдність. Потрібні духовні сили, щоб піднятися над усіма нашаруваннями і знайти в собі сили об'єднатися. Тяжко сьогодні, дуже тяжко. Матеріальні нестатки руйнують патріотичні почуття. Правда гірка. Але нам слід робити все, щоб українці не були на своїй землі чужинцями. Переконаний, що народ здатний на самоочищення, на самовідродження і зможе подолати всі перешкоди на шляху творення власної держави.

Іван БЕЛЕБЕХА.
Харків.

ЗІБРАТИСЯ Б ЗНОВУ НА ПОЛІТІНФОРМАЦІЮ

Є речі, котрих не можна позбутися, як пережитків минулого. В цьому потрібно віднаходити щось раціональне. Приміром, у політінформації. Колись їх проводили на підприємствах, в установах. Потім вирішили, що це — марна трата часу. Але чому? Нині періодичні видання дорогі, й не кожна людина навіть з тих, хто працює, щось передплачує. На телебачення та радіо часу не вистачає. Ось і виходить, що велика кількість громадян перебуває тепер у інформаційному вакуумі. Тут і мали б стати у пригоді короткі політінформації про події в Україні та за її межами.

Світлана ЖИВИЦЬКА,
52 роки.
Макіївка
Донецької області.

СПОВІДЬ НЕПОТРІБНОЇ ЛЮДИНИ

За свої тридцять дев'ять років жодного разу не звертався до газет. Та за нинішніх часів я опинився на задвірках життя. Тому й вирішив написати цю сповідь до газети, до широкого читацького загалу.

У жовтні минулого року сталася страшна подія у моєму житті. Я став безробітним. Людиною, яка не потрібна своїй державі, своєму місту, своїй родині. Маю диплом спекулянта в законі, тобто закінчив Чернігівський технікум радянської торгівлі. Але в мене не лежить душа до «білих» та «чорних» входів до баз чи магазинів. Засуджую й сучасну комерцію. Надії отримати якусь іншу роботу немає. Як далі жити? Вчинити злочин? Впевнений, що навіть у найкритичнішій ситуації зробити цього не зможу. Накласти на себе руки? А так хочеться жити, бути потрібною людиною, бачити своїх синів щасливими...

Валентин ЛЕУТА,
безробітний.
Прилуки
Чернігівської області.

ІНФОРМАТИКА НА СЛУЖБІ ЗАКОНОДАВСТВА

ВЕРХОВНА Рада України прийняла постанову «Про вдосконалення роботи Верховної Ради України».Серед проблемних питань, що їх намічається розв'язати, є і питання використання в законодавчій діяльності сучасних наукових методів і засобів обробки даних.

Підвищення рівня обгрунтованості проектів законів, указів, постанов, інших нормативних документів, прискорення процесу створення таких вимагають застосування сучасних наукових методів та засобів обробки даних, раціоналізації технології законотворення. Цей процес, як відомо, безперервний. Схематично він має такий вигляд /схема 1/.

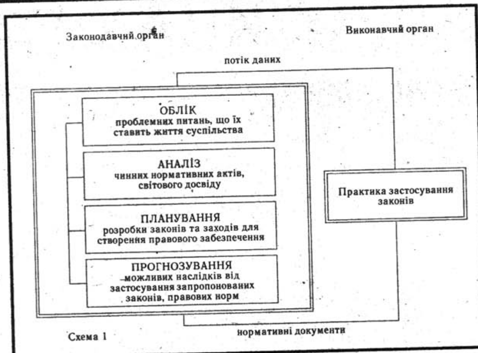

Схема 1

З цього видно, що багатоаспектна переробка інформації в ході законотворення передбачає ряд етапів, технологічних операцій.

Якщо ж ці етапи, операції нормотворчого процесу розглядати в просторі, часі і взаємозв'язку з організаційною структурою законодавчої та виконавчої влад України, то потік даних, його розгалуження має вигляд, показаний на схемі 2.

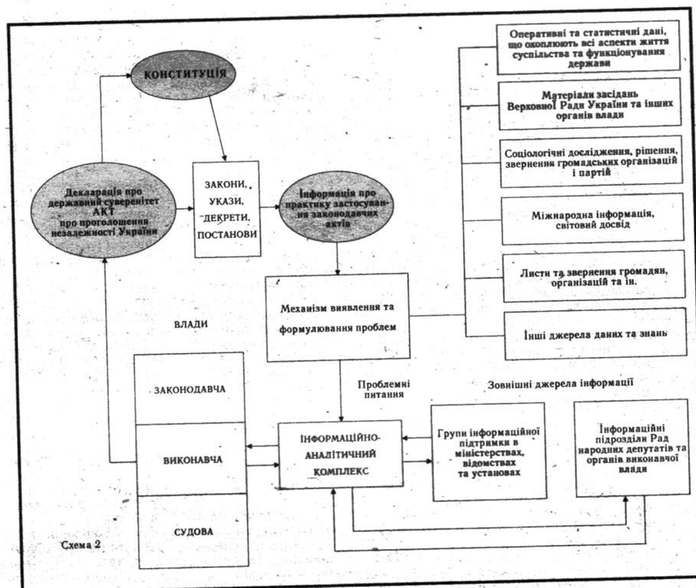

Схема 2

Центральною ланкою в побудові комп'ютеризованої системи нормотворчих служб повинен стати Національний територіально-розподільний автоматизований банк правової інформації /НАБПІ/.

Створювати НАБПІ почали в Україні з 1991 року. Частина його, що обслуговує вищі ланки влади, діє, а розширення сфери застосування стримується нестачею комп'ютерної техніки і деяких інших ресурсів. Стримує впровадження НАБПІ також і брак спеціальної державної програми його розвитку.

Перша черга комп'ютеризованої законотворчої підсистеми /"Законопроект"/ складається з автоматизованих робочих місць /АРМ/ на базі персональних комп'ютерів, об'єднаних в мережу. Це дає можливість користувачам АРМів «спілкуватися» між собою на відстані.

Із застосуванням такої безпаперової технології кожна пропозиція, проект закону чи інший документ можуть одержати оцінку «колективного розуму». Якщо йдеться про закон, то він може проходити «обговорення» з урахуванням альтернативних варіантів, конструювання узгоджених варіантів, результатів подання їх на перше читання, формованих порівняльних таблиць тощо. За колективного обговорення проекти законів можна читати на екранах персональних комп'ютерів, а на засіданнях Верховної Ради України передбачається можливість видачі текстів на великі табло.

Після того, як закон відредагували і прийняли, належно оформили, в комп'ютеризованій системі кінцевий текст закону замінює попередній.

«Народжений» і зареєстрований закон, постанова, указ направляються для застосування на практиці. У такий спосіб нагромаджується досвід дії правових норм. Відповідні органи здійснюють контроль за виконанням. Фіксуються проблемні питання, які знову аналізуються, розробляються нові проекти законів чи часткові їх зміни, якщо в цьому є потреба, прогнозуються можливі наслідки нововведень, законодавство удосконалюється, формуючи основи правової демократичної держави.

Прийняті закони, укази, декрети, постанови, що зберігаються в комп'ютерній системі, належно скомпоновані та проіндексовані, становлять автоматизований банк законів, постанов, указів, декретів та інших нормативних актів для колективного користування абонентами, незалежно від місця їх перебування.

Широке коло користувачів цього банку — законодавчі і виконавчі органи влади, громадяни, підприємства, установи, контрольні органи, маючи комп'ютери, базу даних та правила користування Національним територіально-розподільним автоматизованим банком правової інформації, мають можливість вступати в діалог з ним. Передбачається ряд організаційних та технічних заходів для широкого та оперативного доведення законодавчих актів до користувачів в Україні та за її межами. Серед них засоби «електронної пошти», тиражування бази даних на дискетах, розсилання їх, а також використання автоматизованої системи поширення комп'ютерної інформації з допомогою електронної комп'ютерної газети «Все — всім» тощо.

Важливою ділянкою комп'ютеризації законотворчої діяльності є інформаційний процес, що охоплює: фіксацію виступів на засіданнях Верховної Ради України, обробку стенограм і підготовку до друку законів, постанов бюлетенів та інших матеріалів. Складовими частинами цього комп'ютеризованого комплексу у Верховній Раді України є автоматизовані робочі місця /АРМи/ з умовною назвою — «Стенографічне бюро», «Контроль реалізації пропозицій», «Редактор», «Перекладач», настільна друкарня тощо.

Як відомо, на засіданнях органів законодавчої і виконавчої влад вносять значну кількість пропозицій, доручень, які треба опрацьовувати, оперативно передавати відповідальним виконавцям і, звичайно, контролювати хід їх виконання з боку службових осіб, органів.

Для цього потрібно створювати відповідні АРМи, що є передумовою забезпечення того, щоб пропозиції, ідеї, сформульовані проблеми та доручення дійшли до відповідальних виконавців, не були б «згублені» в інформаційній лавині і не проконтрольовані.

Важливим є комп'ютеризований інформаційно-аналітичний комплекс для обробки листів, звернень, пропозицій, скарг громадян, громадських та інших організацій (лише за рік і тільки до Секретаріату Верховної Ради України їх надходить понад 200 тисяч), тобто масив даних, який дає можливість аналізувати процеси, що відбуваються в суспільстві, їх зміни в часі, взаємозв'язок з дією тих чи інших законів, правових норм, що, в свою чергу, спонукає до вдосконалення законів та інших нормативних актів.

Творення правових норм, законів вимагає переробки великої кількості «інформаційної руди», і в цьому інформаційно-аналітичним службам повинні допомагати різні спеціалізовані автоматизовані інформаційні системи, банки даних. Досвід розвинених країн свідчить, що там надають великого значення науково- інформаційному обслуговуванню державних органів влади. Це підтверджує і потужність цих служб. Так Дослідницька служба конгресу США — це близько 900 співробітників, Бібліотека конгресу США — понад 5000 співробітників.

Тому прийняття Верховною Радою України постанови про створення Науково-інформаційного центру та парламентської бібліотеки є обгрунтованим кроком для удосконалення діяльності нашого парламенту. Додати треба і те, що за короткий час у Верховній Раді України уже створено певну базу. Так, в Центрі комп'ютерних інформаційних систем Секретаріату Верховної Ради України функціонують підсистеми:

— «Законопроект» — комп'ютеризована обробка проектів нормативних актів на всіх стадіях проходження від початкового тексту до остаточної редакції, прийняття і належного оформлення;

— «Законодавство України» — автоматизований банк законів України, указів і розпоряджень Президента України, постанов Кабінету міністрів;

— «Законодавство зарубіжних країн» — тексти законів зарубіжних країн на дискетах та бази даних;

— «Бібліотека» — автоматизований каталог літератури;

— «Метабаза» — довідкова система про зміст банків даних та адреси їх власників;

— «Інформаційні агентства» — бази даних інформаційних агентств світу, до яких є доступ і забезпечується пошук інформації, що цікавить абонента;

— «Фахівці» — банк даних, що охоплює відомості про 8 тисяч докторів наук, які працюють в Україні, та наукові установи котрі можуть бути залучені розробки проектів законів й інших документів, до їх рецензування, експертизи;

— «Статистика» — комплекс, що забезпечує оперативний доступ користувача до масиву даних, які нагромаджуються в обчислювальних центрах міністерств статистики, економіки та інших відомств, організацій, установ;

— «Рада» — комп'ютеризована система забезпечення ведення засідань Верховної Ради;

— «Офісні комплекси та окремі задачі» — (контроль доручень, обробка кореспонденції, листів громадян, переклад тощо).

Абоненти мають можливість одержувати інформаційні матеріали з допомогою комп'ютерної мережі, електронної пошти, дискетах.

Центр має вузол комп'ютерного зв'язку з виходом на користувачів в Україні та за її межами, через який зареєстровані абоненти можуть обмінюватися інформацією та проводити телеконференції.

Органи законодавчої і виконавчої влад, в тому числі обласного та міського рівня, повинні мати можливість користуватися послугами всіх цих та інших інформаційних фондів. Але для здійснення цієї мети, побудови Національного територіально-розподільного автоматизованого банку правової інформації потрібне об'єднання зусиль всіх зацікавлених служб, органів влади, установ, підприємств.

З цією метою у парламенті України перебувала делегація фахівців Дослідницької служби Конгресу США на чолі із паном Робінсоном, яка поділилася певним досвідом у розв'язанні проблем організації науково-інформаційного забезпечення діяльності парламенту.

Микола ШВЕЦЬ,
керівник Центру комп'ютеризованих інформаційних систем Секретаріату Верховної Ради України, академік Української Академії інформатики.

Мир в українському домі

починається з міжнаціональної злагоди

Злагода — надзвичайно тонка матерія, яку буває легко зруйнувати навіть не дією, а одним лише недоречним словом.

А їх, на жаль, вистачає. Складається навіть враження, що іноді випробовується оцей тендітний мирний стан України.

Мабуть справа саме у нерозумінні простих етнологічних істин, і, зокрема, природи та механізму міжнаціональних конфліктів. Вони, по-перше, ніколи не були у нас предметом глибокого осмислення, а по-друге, вони так непомітно визрівають, що мало хто бачить серйозність підстав для хвилювання.

Втім, такі підстави, навіть у нашій, хвала Богові, мирній Україні є. Міжнаціональне протиставлення закладено у самій природі етносів, на побутовому рівні проявляючись через усвідомлення опозиції «ми — вони», «люди нашої національності і люди не нашої національності». Це — об'єктивний закон самовираження етносу і, отже, його не можна ігнорувати, в принципі передбачаючи, що за певних умов він може спрацювати у формі конфлікту. Саме тому дуже важливо, готуючи законодавчі акти, що мають регулювати міжнаціональні взаємини, співвідносити кожну статтю, кожен її пункт і навіть кожну фразу з конфліктологією — етнологічною наукою про природу конфліктів та гармонізацію суспільства.

На грунті деформованих національних цінностей, по суті, вже сформовано два типи етнічних стереотипів— етнічна замкненість та етнічна підозрілість. А це вже — симптоми етнічної напруженості, яка склалася в Україні.

Вона, на жаль, провокується деякими амбітними політиками, не в міру емоційними журналістами та літераторами і навіть деякими етнологами, котрі нібито покликані інших вчити мистецтву уникання конфліктів, але ж ні — самі провокаційно запитують: «Про які такі національності мова, крім української?»

Оце вже і є початок психологічної ситуації «облогового стану», коли групова консолідація супроводжується не лише уніфікацією індивідуальних позицій, а й психологічним тиском на інакомислячих, котрі розглядаються в подібному середовищі як «зрадники загальної справи». Поява лідерів такого наелектризованого середовища надає йому організованості, а поява привабливих гасел — ідеологічного оформлення міжнаціональних і міжетнічних конфронтацій. Хіба ж так уже рідко лунають нині зваблині для цього руху гасла: «Україна для українців» або «Москалі (жиди...) геть з України»?

Наскільки серйозним є оцей крок, свідчить надзвичайно неприємне для України явище — внутрієтнічне протистояння, зокрема протиставлення західних українців східним. Ідеологами націоналізму воно подається в одіозній формулі: західні українці — етнічний еталон українства, а тому вони мають «підтягувати» до свого рівня українців інших регіонів України. Виходить, що галичани або буковинці більші українці, аніж подоляни, запорожці чи слобожани. Казати так — значить не знати своєї етнічної історії, й зокрема того факту, що історичні умови для формування української етнічності в різних районах України не були однаковими і, отже, за багатьма етнокультурними ознаками українці — різні. Тим не менше всі вони українці.

Загальновідомо, що серед них виділяються найрізноманітніші етнорегіональні та етнографічні групи: подоляни, волиняни, галичани, покутяни, буковинці, слобожани, севіряни, як і гуцули, бойки, лемки, поліщуки, русини. Отже, йти шляхом протиставлення етнічних груп українців, котрі сформувала сама історія, значить заганяти себе у безвихідь, наслідуючи тих імперських етнополітологів, які намагалися звести усе національне розмаїття до єдиної, уніфікованої спільності — «радянського народу».

В плані подальшої консолідації українства (і, отже, українського суспільства) набагато перспективнішим уявляється пошук того спільного, що об'єднує його етнічні групи, — єдність національної самосвідомості, національних символів і національних ідей, бо ж саме вони визначають цілісність національної спільноти в усьому розмаїтті етнорегіональної системи українства. І ось тут, на наш погляд, і повинен висуватися на перший план головний механізм захисту від міжнаціональних конфліктів — держава, яка через систему законів має забезпечити стабільність, гармонійний розвиток суспільства. Все залежатиме лише від спрямованості правової системи: адже держава може виступати не тільки гарантом стабільності, але і однією з найважливіших причин виникнення конфліктів, у тому числі і міжнаціональних.

На жаль, і прийняті закони «Про національні меншини», «Про національні права громадян України» та інші не можуть бути гарантами стабільності її суспільства, оскільки визнають, по суті, різні якості етносів: з одного боку, українці — нація, що дала назву державі, з іншого — національні меншини з обмеженими правами (наприклад, правом на територію) і такою назвою («нацмени»), що сприймається ними образливо. Адже як би не вуалювався цей псевдоекзоетнос, але істинний його смисл зрозумілий кожному: так колись імперські політики визначували інородців. До речі, в етнології давно усталився науковий термін, що адекватно визначає згадувану етнічну категорію населення — «національні групи» («національності») — як частину етносу, відірваного від материнського етнорегіону, але згуртованого на новій батьківщині духовно і генетично. Такими у свій час стали вірменські колонії в західноукраїнських землях, утворені біженцями від жахливої тиранії і турок-сельджуків; болгарські, сербські й албанські поселення — з біженців від турецьких репресій; російські «розкольники» — через релігійні переслідування; молдавські кріпосні, що рятувалися від жорстокої експлуатації місцевих «господарств» та турецьких загарбників; естонські переселенці — учасники гнаного сектантського руху та багато, багато інших національних груп. Всі вони знайшли порятунок в Україні й нову для себе історичну батьківщину, глибоко пустивши етнічне коріння.

Тож, можливо, є історична логіка в тому, щоб вважати ці укорінені в Україні національні групи корінним її населенням, тим більш, що їх коріння дуже глибоке: вони сягають XVIII (болгари, серби, поляки), XVII (росіяни), XVI (молдавани), XV (цигани), XIV (караїми, євреї) століть. Є серед національних груп (по суті — націй) України й такі, етногенез яких відбувався на землях нинішньої України, — це кримські татари Тавріди, гагаузи Буджака і, отже, виходить, що Україна для них — етнічна батьківщина, й іншої батьківщини у них немає.

З точки зору правових норм оптимальною вважається позиція визнання реалій, що склалися, за винятком випадків незаконної депортації народів. Це співвідноситься, до речі, з законом міжнаціонального спілкування: корінна (точніше «титульна», бо вона дає ім'я державі) нація піклується про кількісно невеликі етнічні спільності, беручи їх під свій захист.

В Україні такою нацією є українська нація і саме від неї багато в чому залежатиме і етнокультурний, і правовий розвиток національних груп України. Безперечно, це положення, зафіксоване в законодавстві, матиме і політичний ефект: від того, яким в Україні буде ставлення до національних груп, таким же може бути і ставлення до українців, розселених по всьому світі, до України як демократичної держави. Тільки тоді, коли національна політика будуватиметься саме на таких принципах, тобто, коли громадяни будь-якої національності одержать абсолютну рівноправність, лише тоді можна буде говорити, що національна проблема в Україні розв'язана, що будується держава.

Анатолій ПОНОМАРЬОВ,
етнолог, президент Міжнародного наукового братства.

ОБ'ЄДНУЮЧА ІДЕЯ

Саме вона має сконсолідувати до громадянської злагоди усе розмаїття поглядів, думок і дій, що виявляються нині в ідеологічному процесі в Україні. Плюралізм і співтворчість мають бути спрямовані на те, щоб працювала об'єднуюча для народу України ідея творення Соборної Української держави — саме такого висновку дійшли, зокрема, учасники науково-практичної конференції «Ідеологія та ідейно-політичні засади державного будівництва в Україні». Система загальнолюдських цінностей, вироблена світом протягом багатьох сторіч, — ось пріоритетні засади державного творення. Людяність, цивілізований гуманізм, соціальна і національна справедливість, віротерпимість — риси, без яких суспільство годі називати демократичним. Тільки тоді, коли ці риси будуть притаманні суспільству, воно консолідуватиметься. Це й означатиме, що втілилась в життя українська національна ідея.

Протиставлення і взаємозаперечення ідей національно-демократичних, соціал-демократичних, ліберально-демократичних та інших ідеологій можуть виявлятися в межах закону і правової культури. Нині необхідно приділити увагу розробці механізму практичної реалізації схваленої учасниками конференції ідейно-практичної концепції державного будівництва. На нашу думку, одним з найважливіших елементів в такому механізмі могла б стати діяльність спеціальної координаційної політико-ідеологічної ради. Вона б прогнозувала, виробляла і запроваджувала у життя певні політико-ідеологічні програми, що реально забезпечували б ефективну діяльність політичних і правових інститутів державної влади.

Олександр ШТИКА,
кандидат історичних наук.

ІМПРОВІЗАЦІЯ НА ТЕМУ «ВОРОГИ»

Власний кореспондент «России» Віталій Панов опублікував у третьому числі газети інтерв'ю з командиром Львівської крайової команди Української національної самооборони, депутатом Львівської обласної Ради Олегом Вітовичем під назвою «Запасайтесь шароварами». О. Вітович не приховує своїх праворадикальних позицій, та все ж факт такої розмови здивував, бо надто вже демонстративним було бажання обох співрозмовників, що дотримуються різних ідейних засад, «роздмухати полум'я». В ім'я чого? Та коли під час сесії прес-секретар обласної Ради Віктор Кобзаренко показав газету О. Вітовичу, той здивувався. Бо ніякого інтерв'ю В. Панову він не давав. Виступаючи з цього приводу по Львівському телебаченню, О. Вітович зазначив, що наведені в газеті запитання і відповіді — то особиста імпровізація відомого журналіста — українофоба на тему українського націоналізму, у предметі якого той абсолютно не розбирається. О. Вітович припускає, що деякі вислови в інтерв'ю були скомпільовані після відвідин В. Пановим одних із зборів прихильників націоналізму. О. Вітович заявив, що він має намір звернутися до суду і що фальсифікація не зійде з рук В. Панову.

Наведу кілька витягів із цього інтерв'ю мовою оригіналу:

«— Олег, с какими итогами завершили украинские националисты прошлый год?

— То был исторический год. Я бы сравнил его с 1942-м, когда в лесах Волыни возникла и начала действовать грозная Украинская повстанческая армия. МЫ — Львовская краевая команда УНСО — наследники ее славы, через 50 лет снова вышли на историческую арену с оружием в руках, защищая в Приднестровье, на этой украинской земле, своих братьев от молдаван.

— Но ведь Молдова — суверенное государство?

— Это ничего не значит: для нас главное — голос крови».

«(...) Нация, как армия, — она существует, лишь воюя или готовясь к войне. Третьего не дано. Иначе хаос и упадок. (...) Долг воина-христианина — отправить на тот свет побольше врагов. Им оказывается благодеяние — души больше не грешат на земле. Да и вообще, единство и компромисс с врагом для украинского националиста возможны лишь в братской могиле. (...) Я порядок в своем доме уже навел: вся соседская москальня и жидовня, как на парад, выходит мимо моего окна с желто-голубыми ленточками на лацканах. Это, чтобы я, «экстремист», видел. Надеются, что, когда мы придем к власти, это им зачтется. Ну, пусть надеются».

Не раз слухала виступ О. Вітовича, сама зустрічалася й розмовляла з ним, писала про нього і його прихильників, а тому можу сказати, що колега В. Панов начебто нічого від себе й не придумав. Він просто зібрав докупи різні висловлювання й зліпив збірний образ ворога. Такий собі літературний прийом. Та це той випадок, коли напівправда — гірша од брехні. Неважко уявити, що подумає російський читач про Україну, про Галичину, коли прочитає це інтерв'ю без авторського коментаря розмірковування про те, що Росія — це азіатська країна, а от Україна організує в світі новий порядок. Колега В. Панов може заперечити: мовляв, це справа автора — давати чи не давати якісь коментарі, нехай читач сам порозмірковує. Якби це інтерв'ю було опубліковане в Україні, в контексті її політичного життя і ставлення широкого загалу до радикалів, в контексті негативного ставлення Львівської обласної Ради до такої позиції депутата, — то була б інша річ. Та нині на арену виходять сили, що мають на меті реставрувати стару політичну систему в межах «единой и неделимой» і отакі публікації саме в російському періодичному виданні мають провокаційний відтінок. Свідомо чи несвідомо, але клеймо ворога російського народу В. Панов примінив і на Львівську обласну Раду, і на владні та правоохоронні структури. Бо ж у читача закрадається думка: якщо О. Вітович — такий сміливий у своїх розміркуваннях, значить його позиція не є чимсь винятковим, не суперечить писаним і неписаним законам України.

Ми виховані на образах ворогів, і ця ідеологічна, духовна отрута ще довго даватиметься взнаки. Творення образу ворога не потребує великого натхнення, праці — колія вторована. Значно важче шукати і плекати у взаєминах між сусідами (партнерами, партіями, політиками, народами) довіру, зичливість, образ друга — усе те, що ми називаємо цивілізованістю.

Буде суд у Львові чи не буде, виграє його О. Вітович чи не виграє — то вже зараз несуттєво. Слово представника четвертої влади пішло поміж людей, покотилося, роз'ятрило, запалило...

Оксана ТЕЛЕНЧІ.

Львів.

Наш спеціальний кореспондент Ігор ГРУШКО передає з Брюсселя

НАТО: поговоримо без посередників

Не секрет, що нині позаурядові структури у різних країнах світу стають дедалі впливовішим чинником міжнародного життя. У нашій державі таким є, зокрема, Український центр досліджень проблем міжнародної безпеки. Саме завдяки його старанням організовано поїздку до штаб-квартири НАТО групи відомих українських політиків та фахівців з міжнародних відносин.

Програмою їх триденного перебування у Брюсселі, яке розпочалося вчора, передбачено зустрічі з керівництвом НАТО, Північноатлантичної асамблеї та Ради Північноатлантичного співробітництва, детальніше ознайомлення з політичним спрямуванням і роботою цих впливових організацій.

Втім, йдеться не лише про ознайомлення. Як сказав у розмові з нашим кореспондентом голова постійної Комісії Верховної Ради у закордонних справах Дмитро Павличко, делегація приїхала до бельгійської столиці й для того, щоб роз'яснити Північноатлантичному союзу наші погляди щодо військового майбутнього України, а також ядерної зброї, розташованої на її території. Тобто подати інформацію стосовно цих проблем із перших рук. Бо, на превеликий жаль, наголосив інший член делегації, народний депутат України, радник Президента з політико-правових питань Олександр Ємець, тут багато чого не відомо світові. А відбувається це тому, що певні сили як на Сході, так і на Заході силкуються всіляко її перекрутити. Отже, головна мета поїздки — обговорити з керівництвом НАТО, яке місце може посісти Україна в загальній структурі безпеки та стабільності на Європейському континенті, донести нашим західним партнерам правдиву об'єктивну інформацію про політику України у військовій галузі. І не тільки в ній. Багато уваги під час переговорів також буде приділено зовнішньополітичним питанням. Тим більше, що у складі делегації — досвідчений дипломат, заступник міністра закордонних справ України Борис Тарасюк.

Активну участь в обговоренні зазначених проблем братимуть і фахівці з Українського центру досліджень проблем міжнародної безпеки, дипломати Посольства України в Бельгії.

Точка зору

ЩОБ НЕ ЯК У ВСІХ, АЛЕ ЯК У ЛЮДЕЙ

Багато чого у нас немає. А вже на що ми багаті, так це на починання. Аж з 1917-го. Довгою низкою йдуть «великі почини» й досі. Соціалізм починали з нуля. Тепер капіталізм — також з нуля. Чи то стаття, чи то промова з трибуни — то знов-таки «з чого почнмати». А так хотілося б продовження тієї самої реформи, що так затягнулася, не кажучи вже про її завершення. Щоб вона не складалася б тільки з самих початків. А коли б узагалі без початку?

Чому без початку? Адже реформи вже мали свій початок у ряді інших країн. От хоча б не така далека від нас Австрія, яка вже пережила період переходу від тоталітарного режиму до вільного ринкового господарювання. Той, кому вдалося побувати в цій альпійській державі, не міг не звернути увагу не тільки на відсутність дефіциту товарів, а й на відсутність страйків. І як тут не спаде на думку: а чи не запозичити нам початковий досвід австрійців?

Певна річ, не відразу стає зрозуміло, як це все «у них» виходить. Наприклад, важко уявити собі австрійського робітника, який не боявся б необгрунтованого підвищення своєї платні, знаючи, що це призведе до зростання цін і до інфляції. Невже роботодавець, дивуємося ми, ладен погодитися з тим, що заморожування платні негативно позначиться на купівельній спроможності населення і, отже, призведе до спаду виробництва товарів? Нам, вихованим на теорії безкомпромісної класової боротьби, нелегко збагнути, яким чином ті та інші вбачають у необгрунтованих змінах рівня зарплати передумову банкрутства і безробіття.

Соціальна злагода «непримиренних» класів — предмет дослідження соціологів і політологів. Але феномен має місце і не може залишитися поза нашою увагою.

Не будемо ідеалізувати австрійське суспільство. У будь-якій державі є свої проблеми, і завжди можна відшукати в ньому ті чи інші вади. Але система соціального партнерства — це знамення явище сучасності. І якраз те, чого нам в Україні так нині бракує. Уявіть собі саморегульований ринок товарів, праці і капіталу з вільними цінами і договірною оплатою праці. І уявіть собі надзвичайно складний і громіздкий механізм державного регулювання ринку. І те і інше завжди уявлялося нам несумісним, відокремленим. Колись ми будували державу без ринку. Тепер почали будувати ринок без держави. Згадаймо, як ми глузували над словосполученням «планово-ринкова економіка». Глузували — а тепер плачемо. Назарбаєв почав говорити про п'ятирічний план, а наш уряд узявся розробляти нехай індикативний, але також план.

Суб'єктами соціального партнерства є власники капіталу і власники робочої сили. Перші купують робочу силу, другі — її продають. Кожний з суб'єктів соціального партнерства — це не розрізнені особистості, а певна організована спільність у вигляді торгової палати і спілок підприємців для одних і у вигляді профспілок і робітничих палат — інших. Впливовим посередником між ними виступають державні структури, насамперед міністерство економіки Австрії. Рішення не нав'язуються, а погоджуються. Слово «погодження» — найхарактерніше для суспільно-економічного життя австрійського суспільства. І, як правило, злагода досягається вже на найнижчих щаблях взаємовідносин суб'єктів — без звертання до вищих інстанцій.

Звернімося до України. Перехід до нової для неї системи господарювання і устрою життя характеризується формуванням нових суб'єктів економічних (ринкових) відносин. Приватна власність обумовлює розподіл додаткової вартості не тільки за працею, а й за капіталом. Разом з появою первісного капіталу утворюється ринок найманої праці. Населення зазнає розшарування, і вже чітко вимальовуються інтереси тих, хто пропонує роботу, і інтереси тих, хто наймається для її виконання. На селі свою нішу займає фермер, який істотно відрізняється від колгоспника. Інтелігенція прагне економічно зміцнитися на основі інтелектуальної власності. З'являються й інші групові інтереси, що віддзеркалюють галузеву, професійну, демографічну, регіональну структуру країни. І важливо не випустити момент, вчасно передбачити можливі зіткнення інтересів і суспільні сили, що стоять за ними, запобігти або хоча б пом'якшити ці зіткнення. Запобігти хворобі легше, аніж її лікувати. Не треба чекати, коли «з'ясування відносин» між соціальними групами в Україні завершиться барикадами. Треба звернутися до вже опрацьованої, усталеної системи соціального партнерства і якнайскоріше втілити її в наших умовах.

Інакше кажучи, йдеться про відтворення австрійської системи соціального партнерства в Україні. Звичайно, треба враховувати особливості України та умови, в яких і відбуваються її економічні перетворення. Певна річ, наша економічна система має бути оригінальною, не такою, «як у всіх». Та нехай вона буде такою, «як у людей».

Володимир ЧИРКОВ, доктор економічних наук.

Експрес-інформація

НА НАЙВИЩОМУ РІВНІ

Завершилася дводенна поїздка Голови Верховної Ради Грузії Е. Шеварднадзе та прем'єр-міністра республіки Т. Сігуа до Абхазії. Грузинські керівники відвідали міста Сухумі та Очамчира. Головною метою поїздки було ознайомлення із ситуацією в регіоні, розв'язання питань, пов'язаних з грузино-абхазьким конфліктом.

ЗА ТРИБУНАЛ — ОДНОГОЛОСНО

За створення міжнародного трибуналу для розгляду воєнних злочинів у колишній Югославії одноголосно проголосувала Рада Безпеки ООН. Це буде перший такий трибунал з часів процесів у Нюрнберзі та Токіо після другої світової війни.

Тим часом Президент США Б. Клінтон вирішив розпочати реалізацію плану, за яким гуманітарна допомога населенню Боснії і Герцеговини надходитиме повітряним шляхом. Глава Білого дому запропонував використати з цією метою американські військові літаки.

За повідомленнями наших власних кореспондентів та зарубіжних інформагентств.

У сусідів

ПЕРЕВОРОТ НЕ ВИКЛЮЧЕНИЙ

Президент Молдови М. Снегур вдруге заявив про державний переворот, що, на його думку, готується. Вперше він поділився побоюваннями з аграріями, які проведи нещодавно свій з'їзд. Знову ця заява пролунала в парламенті. При цьому М. Снегур посилався не на наявну інформацію, а на власну інтуїцію.

Приводом для такого серйозного одкровення стало пікетування прибічниками Народного фронту президентської резиденції. Рішуче настроєні люди спробували штурмувати будинок, однак їх зупинила поліція. В результаті зіткнення кілька поліцейських одержали поранення.

Основні звинувачення, пред'явлені «фронтовиками» Президенту: поворот у політичному курсі в бік СНД і неприйняття командою Снєгура ідеї негайного возз'єднання з Румунією.

У можливому перевороті М. Снегур звинуватив керівництво фронту, маючи на увазі його лідерів, недавно змушених залишити головні пости в Президії парламенту Молдови. А підтримку Президент шукає в сільській місцевості. Два останні тижні насичені його зустрічами з селянами з глибинки. Судячи з підсумків соціологічних досліджень, проведених Академією наук Молдови, М. Снегурові тут по-справжньому вірять. Рейтинг Президента серед сільського населення значно вищий, ніж у решти політичних діячів.

Світлана ЧАЛА.

Кишинів.

Призначення

ДОКУМЕНТ ЗАСВІДЧУЄ: ПРЕЗИДЕНТ

Після остаточного підбиття підсумків голосування у залі урочистих подій сейму відбулося вручення президентського посвідчення Альгідрасу Бразаускасу, до цього тимчасово виконуючому обов'язки Президента Литовської Республіки.

Його вручив голова виборчої комісії В. Литвинас. Воно набуває чинності 25 лютого. Так що А. Бразаускас поки що має право брати участь в засіданні ради Демократичної партії праці Литви, де він повинен оголосити про те, що призупиняє своє членство в партії, як того вимагає Конституція республіки.

Після вручення президентського посвідчення, А. Бразаускас відповів на запитання журналістів. Він сказав, що і дотримуватиметься своєї установки: уряд задля стабільності в суспільстві має бути коаліційним, хоча його і можна було сформувати тільки із членів ДППЛ. Склад уряду зазнає незначних змін.

А. Бразаускас позитивно оцінив пропозицію В. Ландсбергіса заснувати при Президенті громадську раду, до складу якої ввійшли б представники різних політичних сил. У зв'язку з цим він зазначив, що такі задумки ДППЛ намагалася здійснити ще кілька місяців тому. Відповідаючи на запитання про найближчі плани, Президент А. Бразаускас сказав, що розгляне питання про підвищення заробітної платні, про наведення порядку з розподілом іноземних кредитів.

Надія ДОРОНІНА.

Вільнюс.

ЯК СЕРГІЙ СТАВ СУЛЕЙМАНОМ

Долі емігрантські

Складнощі з житлом, працевлаштуванням, часто несподівані перешкоди, з якими з перших днів стикаються іммігранти після прибуття до Ізраїлю, змушують їх шукати неординарні способи розв'язання своїх проблем. Оригінальний вихід знайшов для себе колишній викладач математики Московського держуніверситету Сергій Зельцер.

Сергій, мати якого — православна християнка, а батько — іудей, приїхав після розлучення з дружиною, єврейкою, до Ізраїлю в серпні 1990 року. Тут він узяв собі нове ім'я — Шломо.

Чимало довелося йому попоходити по землі предків у пошуках даху над головою і роботи. Влаштуватися за фахом так і не вдалося, а запропонована робота садівника та інші подібні заняття його не влаштовували.

Тоді Шломо Зельцер вирішив досконало вивчити Тору та інші священні книги іудеїв. Він вступив до однієї з релігійних шкіл у Тель-Авіві. За відгуками духовних наставників, учень з вищою світською освітою ревно молився Богові і виконував усі Божі заповіді. От тільки євреєм його вважали не зовсім «повноцінним». Шломо рекомендували зробити обрізання, від чого він категорично відмовився. Зрештою, його виставили за двері.

Опинившись знову без роботи, колишній математик вирішив присвятити себе мусульманській вірі. Він звернувся до настоятеля мечеті у Яффі (передмістя Тель-Авіва), який запропонував йому прийняти іслам. Так і став Шломо мусульманином на ім'я Сулейман.

Нині Сулейман Зельцер живе в наданому йому будинку в арабському місті Хевроні на Західному березі річки Иордан. Як істинний правовірний мусульманин, він п'ять разів на день у традиційному білому одязі звертається з молитвами до Аллаха і завзято вивчає премудрості Корана. Сулейман сподівається опанувати арабську мову і потім викладати математику своїм новим братам по вірі. Він мріє, щоб дочка, яка лишилася в Москві, а вона нещодавно закінчила МДУ, приїхала до нього в Ізраїль і прийняла мусульманство.

«Маарів» (Ізраїль).

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ВІДНОСИНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

(Закінчення. Початок на 3-й стор.).

Незважаючи на перепони, які між нами ставила царська й генерально-секретарська політика, інтелігенція наших країн завжди відчувала потребу в спілкуванні й використовувала легальні й напівлегальні способи для обопільного збагачення науковим досвідом та художніми цінностями. Сьогодні варто підсумувати, що зроблено, а що треба зробити в першу чергу для поширення знань у Польщі про національний доробок України в галузі науки й культури. І навпаки. Наші посольства повинні, на мою думку, взяти на себе ініціативу створення Дому України у Варшаві і Дому Польщі в Києві, інформаційних центрів, де можна було б систематично проводити міжнаціональні форуми та сесії, обмінюватися книжками, театральними виставами, словом, пізнавати науку й культуру братнього народу.

Реальною і найдієвішою підставою для нашого зближення повинна стати політика наших держав щодо національних меншостей — польської в Україні та української в Польщі. І це набуває нині неоціненного значення.

У цій ділянці треба вже сьогодні (це слід було зробити позавчора!) уладнати конфесійні справи. Римо-католицькі громади в Україні ростуть швидко, і ніхто цьому не перешкоджає. Ще недавно їх налічувалося десятки, а нині — уже 481. За останні роки римо-католикам передано 243 культові споруди, побудовано нових — 13, будується 57. Римо-католиками вважають себе деякі українці, що в нашій демократичній державі не викликає застережень. Треба мати на увазі, що немало громадян України, які пишуться поляками, втратили знання рідної мови і належать до греко-католицької чи православної церкви. Мусимо визнати, що досі не повернуто римо-католикам приміщення домініканців та духовної семінарії в Кам'янці-Подільському. Це несправедливо. Але так само несправедливо не віддавати греко-католикам у Перемишлі, йдучи проти волі примаса Польщі й самого Папи римського, собор Івана Хрестителя, обернутий свого часу в костьол кармелітів. Кожний добрий крок у напрямі виконання вимог національних меншостей веде до спільної мети обох народів. Здається, було б добре, якби українсько-польська парламентська комісія взяла на себе вивчення і запропонувала розв'язання головних проблем життя українців у Польщі, а поляків в Україні.

Вникаючи в події часів війни і повоєнного періоду, ми, українці й поляки, мусимо зізнатися чи, точніше, вже зізналися, до тяжких провин одні перед одними. Нема сумніву, засудження сеймом Республіки Польща акції «Вісла», ліквідація її наслідків у моральному і правовому аспектах зустріли в Україні глибоку вдячність і послужили б зміцненню нашої взаємної пошани й довіри. Не знаю, яка саме могла б бути акція української сторони у відповідь на такий благородний учин Польщі, але вірю, що сила духу на те, щоб просити вибачення, знайдеться. Наша позиція — «вибачаємо і просимо пробачення» — незмінна.

Ми тільки ніколи не зможемо визнати за правду тієї брехні й того наклепу, що поширювали радянські історики про Українську Повстанську Армію. УПА — честь і гордість України. УПА співпрацювала з польським національно-визвольним підпіллям, АК, і хоч ця сторінка нашої спільної боротьби не до кінця з'ясована, все ж нам слід шукати об'єднувального мотиву у її страшних та хаотичних, часто помилкових і таємних зворотах.

Україна прагне і прямує до інтеграції з Європою, а тому співробітництво з Польщею для нашої держави має пріоритетне й стратегічне значення. Помилкою було б думати, що ми, Україна і Польща, можемо окремо брати участь у будівництві нової Європи, окремо приєднуватися до європейської спільності чи одна без одної творити якісь східноєвропейські альянси, трикутники, ініціативи, НАТО-біс тощо.

Тільки разом, ідучи рамено до рамена, ми осягнемо те, що на довгі часи здатне забезпечити державну незалежність, добробут і духовний розквіт наших народів.

Закликаючи до українсько-польського єднання, творячи міждержавні та громадські структури, які лучитимуть нас, ми хочемо зі всією наполегливістю підкреслити, що це єднання ні проти нікого не спрямоване, навпаки, воно шукатиме приязні в інших наших сусідів, особливо в Росії та Німеччини. Політика попередніх віків часто грунтувалася на обхитруванні сусіда, на спробах тиснути на нього з допомогою союзу з іншим його сусідом. Ця політика «через голову» сусіда непридатна сьогодні. Україна стоїть і стоятиме на тому, що кожний її сусід має бути її другом. Має бути — це означає, що Україна все зробить для того.

Подробиці

ДУМКА ГРУЗІЇ ОДНОЗНАЧНА...

У результаті ракетно-бомбового удару з повітря по густонаселених районах Сухумі, здійсненого літаком СУ-25 без опізнавальних знаків, загинуло 2 і поранено 8 мирних жителів міста. Зруйновано майже 20 житлових будинків.

Обстріл стався ввечері 20 лютого, і грузинське командування в Сухумі поклало відповідальність за нього на російські війська, дислоковані в Абхазії. У зв'язку з таким звинуваченням, керівник прес-служби групи військ РФ у Закавказзі полковник Геннадій Долгачов заявив, що на цій території нема російських бойових літаків. Як повідомив начальник прес-центру командування грузинських військ в Абхазії капітан Сосо Марчішвілі, керівництво російських військових частин, розташованих в Абхазії, у відповідь на протест грузинської сторони у зв'язку з обстрілом житлових районів Сухумі заявило: це відповідь на артобстріл грузинськими військами території біолабораторії Міноборони РФ у селищі Верхні Ешери, що в 10 кілометрах на північний захід від Сухумі, в зоні контролю абхазьких збройних формувань. Грузинська сторона заперечує факт подібного обстрілу.

Командування російських військ в Абхазії розташоване в місті Гудаута. Від початку бойових дій в Абхазії воно виведено з підпорядкування командуючого групою російських військ у Закавказзі. Нині ним керує безпосередньо Міністерство оборони РФ. Грузинська сторона звинувачує командування цього російського військового угруповання в допомозі абхазьким збройним формуванням.

Бесік БАРАТЕЛІ.

Тбілісі.

Білоруський калейдоскоп

КОНВЕРСІЯ ПЕРЕХОДИТЬ У КОМЕРЦІЮ

Раніше жодна республіка колишнього Союзу, як відомо, не могла продати щось з військової техніки за кордон. Із здобуттям незалежності і проголошенням нейтралітету, який передбачає скорочення військовослужбовців і військової техніки, становище в Білорусі докорінно змінилося. Країна почала продавати за кордон свої танки. Першу їх партію відправили до Італії. У найближчому майбутньому республіка має намір продавати також оптичні прицілі, військові комп'ютери, системи наведення, включаючи ту техніку, яку випускає на власних підприємствах.

А ДОДОМУ НЕ ПУСКАЮТЬ!

Усім офіцерам і прапорщикам, вихідцям з Білорусі, які забажали служити на батьківщині, республіка гарантує місце у своїй армії. Однак представникам деяких родів військ не так просто це здійснити. Наприклад, прикордонникам треба одержати «добро» від військових відомств держав, де вони нині служать. Таких бажаючих налічується зараз майже 300 чоловік.

ЛАМАТИ — НЕ БУДУВАТИ

Відповідно до міжнародного договору про скорочення звичайних озброєнь, у місті Борисові розпочався другий етап знищення військової техніки.

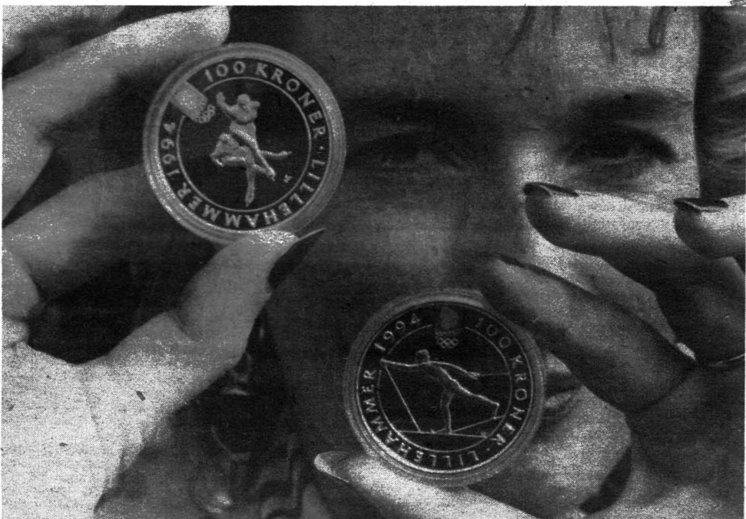
На місцевому танкоремонтному заводі збираються різати 24 танки Т-62 і 30 — БМП.

За знищенням техніки спостерігають експерти з США, Великобританії, Франції, Німеччини.

Віктор ХОРОШКО.

Мінськ.

Передовий досвід

«ЗЕЛЕНІ» ІГРИ

Готуючись до проведення зимових Олімпійських ігор 1994 року у місті Ліллехаммер, власті Норвегії вже почали випускати спеціальні пам'ятні монети (на знімку). Проте виготовлення сувенірів — не найважче завдання. Серйозніші проблеми виникли завдяки високій активності захисників навколишнього середовища. Так, норвезькі «зелені» висунули низку вимог, здійснення яких має зробити олімпійські об'єкти екологічно чистими. З деякими пропозиціями організатори вже погодилися. Наприклад, планується, що олімпійський вогонь «працюватиме» на екологічно нешкідливому газі, а для перевезення олімпійців використовуватиметься якомога більше електромобілів. «Зелені» тепер постійно зустрічаються з членами організаційного комітету для обговорення інших проектів. Ініціативу такого співробітництва привітав голова Міжнародного олімпійського комітету Хуан Антоніо Самаранч.

Фото агентства ДПА (ФРН).

Ситуації

«ВІНЕЦЬ» ОДНОГО ПРЕЗИДЕНТСТВА

На судовому процесі в Бамако смертний вирок винесено колишньому президентові Малі Мусі Траоре.

Його визнали винним у загибелі в 1991 році учасників антиурядової демонстрації. До найвищої міри покарання засуджено також колишніх міністра оборони генерала Мамаду Кулібалі, міністра внутрішніх справ генерала Секу Лі та начальника генерального штабу малійської армії полковника Усман Кулібалі. У березні 1991 року за наказом Муси Траоре війська і поліція відкрили вогонь по маніфестації протесту «проти диктаторського військового режиму», яку організувала в столичному місті Бамако Асоціація студентів та учнів Малі. Внаслідок кривавої розправи загинуло більш як 100 чоловік і близько тисячі було поранено.

ІТАР — ТАРС.

Справи кримінальні

КРУТОНУЛИСЯ!

Коли в казахстанському місті Кустанаї в обігу з'явилися старі й затерті грошові купюри — трьошки й п'ятірки, першими забили на сполох пильні пенсіонери. Відтак за діло взялася місцева міліція.

Як установили слідчі, банкноти, що підлягають списанню, було передано з України в Росію для знищення. А в Казахстані вони з'явилися «завдяки» зусиллям малого підприємства «СТТЕ», яке взялося допомогти «розв'язати проблему готівки». В нього виявлено 15 мільйонів старих купюр, а на підході до Кустаная — ще цілий вагон. «Бізнесмени» з «СТТЕ» вже встигли обміняти на «нормальні» гроші чотири мільйони карбованців. Такого «успіху» вони досягли не без допомоги працівників кустанайського відділення Каздорбанку.

Як повідомили в МВС Казахстану, за фактом крадіжки «макулатурних» грошей у Москві також заведено кримінальну справу.

Костянтин БОРОДІНОВ.

Алма-Ата.

Міжнаціональні відносини

ОБ'ЄДНАНІ СПІЛЬНОЮ ДОЛЕЮ

Сфера міжнаціональних відносин надзвичайно делікатна. Навіть одне слово, необачно кинуте, може викликати глибокі збурення в тих чи інших етноструктурах. Прийнято називати громадян України, які не належать до титульної нації, національними меншинами. Таку дефініцію запровадила ООН. У розвинутих країнах Заходу це не викликає особливих заперечень, оскільки основним документом, який гарантує права етносів, малочисельних народностей є Декларація прав людини. Саме вона дає можливість кожному реалізувати свої релігійні та культурні запити через відповідні структури і організації. Безсумнівно — це оптимальний шлях, до якого треба прагнути. Найголовніша проблема у сфері національного відродження громадян України — нерозвинутість або відсутність цих структур. Важливо не тільки проголосити право кожного на навчання рідною мовою, свободу віросповідання тощо. Необхідно ще й гарантувати виконання цих конституційних прав. Можливо, саме тому з усією гостротою постало на І Всеукраїнській конференції національно-культурних товариств України питання про організацію окремого міністерства в справах національностей, оскільки, як відзначали виступаючі, сьогодні органи державного управління практично блокують діяльність по національному відродженню. Рада національних товариств України і дотепер не має свого приміщення, організація даної конференції зустріла опір з боку владних структур.

Усе ж робота конференції пройшла досить успішно. Делегати обмінялись досвідом культурно-просвітницької діяльності, сформулювали основні проблеми і завдання. На конференції було представлено 164 національно-культурних товариства 34 національностей із 62 міст України. Дискусія виявила подібність, а в багатьох випадках тотожність проблем, які вони переживають. Не вистачає підручників, учительських кадрів. Обмаль газет і журналів, книжкової продукції. Поруйновані мечеті, синагоги, християнські храми. Який же вихід з цього становища? У своїй доповіді голова Ради національних товариств України І. Левітас казав про необхідність державної підтримки і державного фінансування цієї важливої сфери. Слід переглянути умови оподаткування культурно-просвітницької діяльності товариств, розміри орендної плати за приміщення, які вони займають. Оподаткування за нинішніх його розмірів практично задушить у самому зародку будь-які спроби самофінансування. Валентина Єрмолова у своєму виступі підкреслювала, що культурні товариства — головний осередок розвитку культур національних меншин, тільки через них можна розгортати діяльність по відродженню духовності, традицій, ремесел.

Сергій Магай — директор корейського культурного центру — висловився за негайне прийняття закону про репресовані народи. Навколо цього питання розгорнулась гостра дискусія. Практично всі виступаючі висловилися за негайне прийняття закону про національні меншини. Йдеться не про те, щоб діяльність товариств замкнулася на організації недільних шкіл та спорадичних культурних заходів. Ця робота повинна розгортатися на всіх напрямках, захоплюючи все нові і нові сфери — від організації Будинків народів України в кожному обласному центрі, на базі яких можна розгорнути просвітницьку діяльність (проводити роботу різноманітних гуртків, хорових та хореографічних колективів, ансамблів, відкривати виставки, ставити театральні постановки), до організації національних бібліотек, лікарень, театрів, шкіл тощо. Для цього потрібно передати національним товариствам не лише культові споруди, а і ті приміщення, які раніше були забрані в національних осередків.

На конференції виступили заступник міністра культури України Ю. Сердюк, представник Київради В. Герасименко, член Комісії Верховної Ради України в справах національностей О. Піскун, які зокрема зазначили, що ніяких привілеїв в українців немає. Жодним законом не передбачено для них ніяких пільг. Від долі нашої незалежності, від розбудови нашої державності залежить процвітання всіх сущих на Україні.

Конференція обрала свій представницький орган — Раду національних товариств України, яку очолив І. Левітас. Заступники — В. Єрмолова, Н. Аішев. Відповідальний секретар — І. Вашш. Конференція прийняла резолюцію.

А щодо дефініції «національні меншини» всі одностайно висловили своє різке неприйняття цього терміну. «Ми — громадяни України, — звучало майже в кожному виступі, — ми тут народились, наші предки зі зброєю в руках захищали рідну землю, ми об'єднані спільними стражданнями, спільними бідами, спільною долею. І майбутнє у нас може бути тільки спільне». І висновок: не треба ділитись на «меншини» і «більшини».

Наталя ДЗЮБЕНКО.

Соціальний зріз

«МАМО, Я ХОЧУ ЇСТИ...»

— Чи буде кінець цій напасті? Вже не знаю, чим годувати дітей: масла по 250 грамів на душу щомісяця продають, молока немає, про м'ясо й не думаємо. Сама вермішель, та й та по талонах...

— А ми живемо на картоплі. Коли б самі не виростили на городі — тільки Бог знає, як викрутилися б...

(З розмов у черзі).

На шостому уроці Оля знепритомніла. Налякана вчителька послала по медсестру, викликала «швидку допомогу». Обстеження лікарів показало: дівчинка здорова. Запаморочення сталося через... недоїдання.

Справді, п'ятикласниця Оля, як і більшість її однокласників, у шкільній їдальні не харчувалася. Не тому, що не хотіла чи вередувала. З першого вересня мама їй щодня давала 30 «фантиків» на обіди, і Оля разом з усіма дітьми ходила до їдальні. Та після гіркопам'ятних новорічних «подарунків» з різким підвищенням цін, така «розкіш», як перловий суп і котлета «з м'ясом», стали не по кишені її мамі. Сто купонів за обід ні вона, ні інші батьки і середніх статків не могли виділити з «прозорого» сімейного бюджету. Замість грошей на обід мама клала до Олиного портфеля бутерброд з вареною ковбасою і, перш ніж як іти на фабрику (вона заступала на зміну о 7-й ранку), наказувала доньці поснідати. Та Олі вранці їсти не хотілося — все ту саму підсмажену ковбасу з вермішеллю, і, подивившися мультик по телевізору, бігла до школи.

— На жаль, це не поодинокий випадок, — констатував, вислухавши Олину історію, завідуючий Черкаським міськвно В. Драгун. — Міркуйте самі: середня вартість обіду в школах міста — 90 купоно-карбованців. Отже, на щоденне харчування школяра (тільки у школі) сім'я має витратити 2 тисячі, а на двох — 4 тисячі купоно-карбованців щомісяця. Це не під силу навіть повній «середньостатистичній» сім'ї. А коли мати сама виховує дітей і її зарплата не перевищує 5 тисяч купонів?.. На наших очах розгортається трагедія, а ми не в змозі її зупинити... Зростає захворюваність.

Не бачить виходу з замкненого кола і директор черкаської школи-ліцею № 17 В. Онипченко. За більш як 30 років педагогічної праці він не пригадує такої тяжкої ситуації. З понад 2 тисяч школярів сімнадцяті лиш сотня обідає на подовженому дні. Та учні молодших класів харчуються безплатно — на них виділяють кошти з місцевого бюджету. Решта або зовсім не їсть, або перебивається «на сухарях» — кондитерських виробах, котрі, ясна річ, недешеві. За такий-сякий пиріжок треба викласти 15 купонів, за пісочний коржик — 26, за тістечко — близько 40 купонів. Ось ціни на інші харчі: склянка «голубого» молока коштує 9 купонів, каламутної води під назвою «сік березовий» — 7,50, черпак першої страви — без назви — 8—10, тридцятиграмовий шматочок м'яса—52 купони. Деякі діти не мають навіть грошей на булочку і купують чи просять хліб, скибочка якого коштує один купон.

Те, що ціни у шкільній їдальні вищі навіть за базарні, підтвердила її завідуюча В. Лонжанська. Кілограм цукру, наприклад, коштує не 96, як у магазині, а 112 купонів, кілограм м'яса — 1010, масла — 1116 купонів 77 копійок. З якої «стелі» і хто «намалював» ці божевільні ціни на продукти для дитячого харчування?

Хитромудра на перший погляд арифметика ціноутворення, з'ясувалося, простіше простого. Річ у тому, що майже всі їдальні міських шкіл, технікумів і ПТУ обслуговує спеціалізована фабрика-комбінат, завозячи до 50 навчальних закладів готові обіди. Типові школи, до речі, не пристосовані для приготування страв, а лише для їх роздачі. На фабриці працює близько 700 чоловік. Сімнадцять відсотків націнки на продукти і страви, що розвозять «по точках», — це і є їхня зарплата. Крім того, на вартість обіду «лягають» також транспортні витрати фабрики, плата за газ, електроенергію.

— Але якщо ви думаєте, що ми маємо від цього усього якісь прибутки, — сказала директор фабрики Л. Підберезна, — то глибоко помиляєтеся. Щомісяця наші збитки становлять близько 4 мільйонів карбованців, досі вони перекривалися дотаціями з місцевого бюджету. З 1 січня дотацію скасовано і ми змушені будемо, щоб вижити, знову підняти націнки до 70 відсотків. Тоді обід школяра вже коштуватиме не 100, а 200 карбованців. Це дорого, але іншого виходу в нас немає. Або закриватися (як, до речі, зробили в кількох обласних центрах, а тепер схаменулися, бо стало ще гірше і їздять до нас «за досвідом»), або піднімати ціни. Ось так. Як мовиться, полегшало вашій матері — то не дихали, а то й зовсім дихати перестали...

Але ж повинен бути вихід з цієї надзвичайної ситуації? Тим більше що сьогодні під загрозою безплатне харчування для молодших класів. Місцевий бюджет, з якого оплачували обіди для малюків, під тиском інфляції перетворився у дране решето. Завідуючий фінансовим відділом черкаської районної держадміністрації Є. Лихолай, показавши розрахунки своєї служби, прийшов до сумного висновку: ще місяць-два бюджет протримається, але далі щодня сплачувати ледь не по мільйону за харчування чотирьох з половиною тисяч школярів не зможе, «не витягне».

— У такій, коли не в гіршій, ситуації інші райони області, — сказав заступник начальника обласного управління народної освіти П. Батрак. — Отже, якщо державні органи не в змозі більше виконувати прийняту півтора року тому постанову уряду про безплатне дитяче харчування 1—4 класів, то Кабінет міністрів повинен або знайти кошти для виживання дітей у повному розумінні цього слова, або визнати себе нездатним захистити дитинство і скасувати постанову. Є ще й інший вихід. До нього схилялися численні мої співрозмовники. Оплачувати харчування учнів молодших класів не «поголовно», а диференційовано. Адже безглуздо платити сьогодні за обіди третьокласника, батько якого — процвітаючий бізнесмен і для нього 2 тисячі — все одно, що 2 купони. Або ще й менше. Вивільнені таким чином кошти можна використати для організації безплатного харчування учнів середніх класів з малоімущих, соціально незахищених сімей.

Є ще одна обставина, котра непокоїть не лише батьків і учителів. У прийнятому в грудні минулого року Декреті Кабінету міністрів про завершення комерціалізації підприємств торгівлі, громадського харчування не враховано специфіки підприємств, які обслуговують навчальні заклади. Якщо ці фабрики й комбінати згідно з Декретом будуть комерціалізовані, а потім приватизовані, вони неминуче відмовляться від обслуговування шкіл, бо це невигідно, збитково. Ось чому забезпечення харчуванням дітей у школі повинно бути справою державною. До речі, саме так, на повному муніципальному забезпеченні, навчаються школярі Фінляндії і Норвегії, на досвід яких ми любимо показувати пальцем.

...Коли поверталася з міськвно, знову зустріла тоненьку, мов стеблинка, Олю. Пригадалися слова іншого мого приятеля — одинадцятирічного Артема з третьої черкаської школи: «Коли я голодний, не хочеться вчитися, слухати вчительку... Я тоді дивлюся у вікно, згадую літо й бабусине село...».

В Артема теж тільки мама. Він — великий вигадник і музикант. Навчається у музичній школі по класу скрипки. Раніше, розповідала його мама, син мав добру успішність в обох школах, однак останнім часом збайдужів і почав приносити погані оцінки. «Вимагає, щоб я знайшла підробіток для нього, бо моєї платні нам не вистачає на харчі. Але хто його візьме на роботу?!».

...Не хочу порівнювати нинішній час з лихою пам'яттю голодних років. Те не підвладне ніяким аналогіям. Проте чому не дає спокою думка: скількох яскравих видатних особистостей, геніальних провідників нації втратила Україна в страшні години безхліб'я? Скільки талантів, блискучих умів зав'яло у посуху, не розквітнувши?

Сьогодні, жнучи убогу занедбану ниву, ми відчуваємо це, як ніколи. А завтра? Що засіваємо?

Лідія ТИТАРЕНКО, **власний кореспондент «Голосу України».**

Черкаси.

Історія

У степах Приазов'я, головним чином на терені Донецької області, ось уже третє століття компактною групою проживають греки. Нелегка доля випала цим працелюбним, терплячим і талановитим синам древньої Еллади. Їх м'яли, плюндрували, знищували духовно і фізично люди і в царських мундирах, і в мундирах кадебістських. І завжди над цією трагедією була опущена завіса лжі і лицемірства... То чи не час вже підняти завісу?..

ОСЬ УЖЕ друге століття як аксіома сприймається такий сюжет: у 70-х роках XVIII століття кримські греки-християни звернулись до Катерини II з настійним проханням прийняти їх у підданство і захистити від «іга нечестивих» — кримських татар. За велінням матінки-цариці влітку 1778 року було вивезено з Криму більш як 30 тисяч православних — греків і вірменів. Наші єдиновірці, над якими завис яничарський ніж, були врятовані. Цю операцію здійснила російська армія під керівництвом славнозвісного полководця Суворова. То була блискуча перемога Суворова — дипломата в безкровній битві в Криму. Слава і дяка йому і його чудо-богатирям! Кримські греки знайшли свою другу батьківщину в Приазов'ї, тут зберегли вони себе як народність...

Все було так і... не так. Бо творці цього міфа, оті улесливі царедворці, ледь-ледь змістили акценти. А півправда — то найстрашніша неправда!

Як же було насправді? Звернімося до подій останньої чверті XVIII століття.

На Кримському півострові вже сім віків існувало Кримське ханство то як самостійна держава, то як васал Османської імперії.

Починаючи з другої половини XVIII століття в керівних колах Російської імперії визріває тверде переконання в необхідності загарбання Криму як передумови виходу до Чорного моря.

Імператорський двір розумів, що загарбати Крим можна лише знищивши Запорозьку Січ. І ця підступна акція відбулася 5 червня 1775 року. Царське військо під проводом генерала Текели, порушивши всі попередні договори про дружні відносини, розорило і знищило Запорозьку Січ. Кошового Запорозького коша Петра Калнишевського підступно заманили в пастку і заарештували, а потім переправили і ув'язнили в Соловецькому монастирі, де він, живцем похований у холодних мурах монастирської в'язниці, дожив до глибокої старості. Це був перший крок.

Тепер настав час зробити наступний: посварити народи, що населяли тодішній Крим, між собою, порушити соціальну і господарську інфраструктуру Кримського ханства.

Ще з античних часів на кримському узбережжі півострова проживали греки, пізніше стали жити й вірмени. У XIII ст., в часи монголо-татарської навали, в Крим прийшли татари. Між народами, що населяли Крим, з часом склалися певні відносини. Татари займалися скотарством, виробляли сир, вовну, шкіру. Розселялися вони переважно у степовій і передгірській частині півострова. А греки і вірмени — ремісники і торговці, що жили на узбережжі в містах і селах, — купували все це, переробляли, продавали...

Не будемо твердити, що відносини між різними етнічними групами були безхмарні, але зрештою історія розпорядилася так, що вони, **доповнюючи один одного, вже не могли** існувати один без одного. Отож вирішили в Петербурзі: щоб вразити татар у саме серце, потрібно було порушити цю спільноту.

За наказом Катерини II влітку 1778 року генерал-поручик Олександр Суворов запросив до себе главу грецького християнства митрополита Ігнатія, главу вірменів-григоріан архімандрита Петра Маргоса та главу вірменів-католиків пастора Якова і повідомив їх про намір цариці-матінки терміново переселити християн Криму в південні губернії Росії. Главам релігійних конфесій доручалося **таємно** провести відповідну агітаційну роботу.

Таке переселення, за холоднокровними розрахунками Катерини II, повинно було переконати світ у тому, що християни в Криму буцімто потерпають від жорстокого переслідування з боку турецько-татарського населення, а тому й **військове втручання Росії необхідне**. До того ж це мало підірвати економіку Криму, позбавити Кримське ханство головних прибутків, бо, як уже говорилось, і торгівля, і промисли там перебували якраз в руках греків і вірменів — людей християнського віросповідання.

Зважимо при цьому і на те, що вся ця «операція» проводилась таємно однією державою на теренах іншої. І що до того, що всього кілька років перед тим Росія, підписуючи Кючук-Кайнарджийський мирний договір, привселюдно зобов'язалась поважати незалежність Кримського ханства!

Глава держави хан Шагін-Гірей в ультимативній формі був поінформований про все це буквально напередодні виконання плану. Для хана це повідомлення було, як грім з ясного неба, він не бачив жодної причини для такого повороту справ. Протестуючи, хан навіть покинув власний палац...

А це, між іншим, була людина з глибокою європейською освітою, знавець кількох іноземних мов. Хан був покровителем «Зінджирлі медрессу» в Бахчисараї, Гезлевського медресе в Євпаторії та інших навчальних закладів, що фактично були університетами, духовними академіями. (Зауважимо, що після України Кримське ханство було другою країною в Європі, де на час описуваних подій усі діти віком від 6 до 15 років навчалися!)

Шагін-Гірей писав вірші татарською і арабською мовами. Зовсім недавно хан майже рік провів при царському дворі у Петербурзі. Там він усіх зачарував своїми аристократичними манерами, гострим розумом, вишуканою мовою, передовим світоглядом. Та й жінку свою він знайшов серед красунь-росіянок...

Зійшовши на престол, Шагін-Гірей щонайперше своїм указом **зрівняв** християн у правах з мусульманами..

Але що все те Катерині II та її поплічникам? Ненаситній імперії потрібні були нові землі, постійний вихід до Чорного моря!

Шагін-Гірей звернувся до Суворова з проханням хоча б на 25 днів відстрочити переселення, доки він одержить відповідь від Катерини II на його, хана, листа. Але Суворов, як справжній служака, сказав «Ні!» Операція почалась. 32 тисячі місцевих греків і вірменів чоловічої статі (жінок тоді не рахували) рушили у безвість...

Спробуймо уявити собі, як це було. На те, щоб зібрати пожитки, було відведено 48 годин — дві доби. Скрізь багнети російських солдатів... Ні продати, ні обміняти, ні взяти з собою нажите віками. Все довелося кинути. Посадили на вози дітей, немічних стариків, сякий-такий дорожній скарб і рушили під конвоєм на північ...

Ось як описує цю трагедію очевидець: «Виходили християни з гіркими риданнями, тікали, ховались у лісах і печерах, мало того, приймали мусульманство, лишень би залишитися на рідній землі».

Враз спорожніло багато сіл і міських кварталів. 16 вересня 1778 року Суворов доповів: «Християн вивезено!..»

Як не крути, а справу маємо, користуючись теперішньою термінологією з насильною депортацією, геноцидом.

Людей вивезли в піски міжріччя Вовчої і Самари і кинули напризволяще. Наближались осінь, зима. Скільки в ту зиму переселенців знайшло свій вічний спокій на немилостивій землі, про те ніхто не відає!

І знову пошлемося на свідоцтво очевидця: «Між переселенцями відкрились різні недуги, і, крім того, появилась у той час у Новоросійській і Азовській губерніях повальна хвороба, від чого багато в дорозі померло».

Наступного року, щоб врятувати виселенців від остаточної загибелі, під проводом митрополита Ігнатія натовпи людей зі слізьми і прокляттями рушили на понизов'я Кальміусу, щоб на диких землях Приазов'я спробувати ще раз знайти пристанище.

Митрополит Ігнатій пізніше напише віщі слова: «Що я від переселенців натерпівся, одному Богу лише відомо. Заткнувши вуха, ухилявся я від... розмови, бо якби на їхні вимоги я відповідав, то давно позбавили б мене життя».

Втім, митрополита, мабуть, хоч трохи втішили ті 6550 карбованців, які він отримав від Суворова за «переживання». Проте переселенцям, вивезеним до необжитої, дикої Азовської губернії з компенсацією сім карбованців на душу, мабуть, було за чим шкодувати. Але їхня доля вже мало цікавила матінку-царицю.

Історія зберегла туження старої жінки-гречанки: «Будь ти проклятий, Ігнатій! Щоб твої кістки викинуло з могили! Продався німкені за російське золото!»

І зовсім не випадково, що у фольклорі — а це найголовніший і безпомилковий показник самоусвідомлення народу — відбулося загалом негативне відношення до переселення.

У пісні «Вихід з Криму» як рефрен повторюється трагічне: «Ті паснум!.. » («Не підемо!.. »)

«Не підемо!..
Тому що тут ми жили тисячу років
І тут нащі могили...
Сьогодні чорне небо,
Сьогодні чорний день,
Сьогодні всі плачуть,
І гори сумують...
Не підемо!..»

Крим ніяк не можна відділити від греків, як і греків від Криму. Навіть кримський хан Шагін-Гірей усвідомлював цю трагедійність. У листі до цариці він особливо наголошував: при переселенні «християни позбуваються древньої для них батьківщини».

...А тим часом Росія, підступно порушивши умови Кючук-Кайнарджийського договору, заявила в 1783 році про включення Криму до складу імперії. Все це супроводжувалося для кримчан великим суспільним лихом: війною, вторгненням з півночі іноземних військ, спровокованою міжусобною боротьбою, репресіями, розрухою, голодом, мором... І все це свавілля було справою рук цариці і її можновладців! А «інструмент» великої політики був один — армія, багнети, насилля...

Дослідники вважають, що напередодні насильницького приєднання Криму до Росії на півострові налічувалося до 400 тисяч жителів. Кілька років по тому корінного населення не залишилось і 140 тисяч. Ось справжня сутність, як і сьогодні ще можна почути, «блискучої» перемоги, що її отримав Суворов-дипломат у «безкровній» битві в Криму в 1778 році.

На обезлюднені землі спішно (і теж примусово) переселяли селян з Росії. Ось так Крим став «исконно русской землей». А кримські греки проти волі своєї зіграли в цій трагедії роль розмінної карти.

У 1833 році з усієї території колишнього Кримського ханства російські солдати (знову «чудо-богатирі»!) зібрали книги і рукописи татарською мовою і **спалили**. А палити було що, бо на той час Кримське ханство, як уже зазначалося, було країною суцільної грамотності!..

Віддамо належне грекам-переселенцям, які в немислимо важких умовах зуміли вижити, зберегти себе як народ у нових етнічних кордонах на Приазов'ї...

Проте у «кримської трагедії» був і другий, і третій акт. Перед Великою Вітчизняною війною за вказівкою «вождя всіх народів» з Криму в адміністративному порядку, без суду і слідства були вислані греки і турки. А вже в роки самої війни за наказом Гітлера були знищені караїми, цигани і євреї.

Постановою Державного Комітету Оборони від 11 травня 1944 року з Криму були вислані татари, вірмени, болгари, греки — третина населення Криму! — 228543 чоловік. Жінок з малими дітьми, хворих і немічних стариків, інвалідів війни виштовхували прикладами на вулицю, закидали у вантажівки і вивозили за межі Криму. Людей позбавили всього, навіть права по-людськи зібратися в довгу й невідому путь.

За півтора століття зусиллями Катерини II, Гітлера і Сталіна Крим остаточно став «рафіновано російським».

Недавно в Маріуполі — неофіційній столиці греків Приазов'я — відбувалося традиційне свято — «День міста».

Програма свята передбачала театральне дійство: приїзд «гостей» — Катерини II, Потьомкіна, Суворова...

Місцеві артисти доклали чимало зусиль, щоб надати своїм героям рис благородних, чуйних, привабливих. «Цариця» дійсно була «матінкою» всіх народів, покровителькою греків, засновницею міста і т. ін. Який прекрасний міф! Якби не пам'ять, якби не сердечний біль... Споглядав я на все це, а подумки повторював Тарасові гнівні слова про ту саму Катерину:

...тая цариця
Лютий ворог України,
Голодна вовчиця!..

Павло МАЗУР,
учитель Лебединської середньої школи Новоазовського району Донецької області.

Мал. Володимира КИСЕЛЬОВА.

Українська Біржа Нерухомості

Телефони в Києві:
224-55-81;
224-82-36;
224-14-98;
224-21-59.

Факс:
(044) 224-43-20;
(044) 224-18-80.

Наша адреса:
252030, Київ,
вул. Володимирська, 57.

ГРОШІ РОБЛЯТЬ ГРОШІ

Панове!
Вас вітає постійно діючий Аукціон Кредитних Ресурсів!

Аукціон кредитних ресурсів Української біржі нерухомості "Кристина" зробить з ваших грошей

ВЕЛИКІ ГРОШІ!

Панове! Ми щомісячно продаємо кредитні ресурси своїх клієнтів на суму не менше

1 000 000 000 (мільярда!)

карбованців, а в найближчий час збираємося її подвоїти.

Панове кредитори!
Маємо честь звітувати вам:
середня ставка за кредит на сьогодні
перебільшила 160% за рік! Це — не межа!
Сьогодні вже мова йде про 200% і більше.

Ми, як і раніше, гарантуємо
кредиторам довіру
найнадійніших банків України
та нашу турботу про їх гроші,
як про свої власні.

Покупцям кредитів
гарантуємо юридичну
бездоганність, конфіденційність
та надійність усіх
фінансових операцій.

Робіть ваші заявки, панове! Для вас ми працюємо без вихідних.

Щасти вам, панове!

ШУКАЮ НОВЕ, АЛЕ ВІЧНЕ

На перехрестях культури

Моновистава Донатаса Банioніса, у якій він грає роль Сумного Артиста. Місце дії: Львівський будинок актора

— Радий, що мене запросили, але я не граю у спектаклі, який ми привезли. (Театр із Паневежиса. Вистава «Процес» за Ф. Кафкою). Наш головний режисер Варнас умовляв мене грати. Я кажу: «Та це ж молодий хлопець». А він мені: «Переробимо роль». Я все ж відмовився. Мальтініс, його попередник, вигнав би мене з театру за відмову. Він учився у Франції у знаменитих майстрів. 1939 року його застала у Литві війна. Думав тимчасово побути тут, але... Йому запропонували роботу в театрі — відмовився.

Він не любив властей. Я теж не люблю. Як усі художники. «Роби свій театр», — сказали йому. І він почав робити його із самодіяльності. Жодного професійного актора не взяв. До театру я прийшов 1941 року, було мені тоді шістнадцять.

Мене одразу «кинули» на кін, на головну роль. Я грав самого себе: «Хлопець з бідних, теж хотів учитися»...

Мальтініс зробив нас. Він — художник. Він ставив те, що не йшло в інших театрах. А глядач нас критикував. Бо не було у виставах розваг, танців. У шістдесяті роки приїхала до нас з Москви група критиків. Подивилися «Макбет», «Герду Габлер». Для них це було відкриття. Потім про нас почали багато писати...

Мальтініс говорив: «Шукайте нове, але вічне». «Лоліта» Романа Віктюка саме така. Я хотів би так зіграти. Радів учора. Таке в театрі діялося 15—20 років тому. Нині тетру немає. На кону або мітинги, або роздуми — такі глибокі, що людини й не видно. Глядач до театру не ходить. Приїжджають американці, вчать жити. Кажуть: «Грайте два місяці, а потім посуд мийте». А я не вмію. Кажуть: «Порятунок потопельців — справа рук самих потопельців». Та як рятуватися? Нині в театрах договори. Приходить режисер — усіх виганяє, потім приймає і, врешті, сам тікає кудись. Мальтініс приймав нас на все життя. Ми жили в одному домі, як сім'я. Мальтініс забороняв нам одружуватися й сам був самотній. Але ж ми були такі молоді. Вигнав одного, другого, та зрештою, здався. Ми поодружувалися. Я теж. Але він мав рацію. Це небезпечна річ у театрі: моя дружина — мій чоловік... Я отримую в театрі 600 рублів, інші — ще менше. Та я ладен працювати й безплатно — дали б поїсти. За все, що робиш, треба платити: нервами, серцем, кров'ю... Інакше нічого не створиш.

Дедалі більше ціную фільм «Соляріс» Андрія Тарковського. Нещодавно у Відні глядачі чудово його приймали. Тарковський збагнув, що над нами є щось вище — Бог. Чим більше розвивається наука, тим глибше людина усвідомлює: Бог є... Я не сподівався на успіх фільму «Мертвий сезон». Хотів заробити трохи грошей. Не вірив, що мене візьмуть, адже В'ячеслав Тихонов більше схожий на розвідника. Я грав стомлену, змучену людину, а не героя. Думав собі: мені заплатять за проїзд туди й назад, подивлюся Ленінград. Сава Куліш, учень Михайла Ромма, показав мою роль керівництву «Ленфільму». А директором студії був колишній кадебіст. Тоді списаних політиків у кіно відправляли. Я йому не сподобався. Запросили професійних розвідників. Вони сказали, що на кіно не розуміються, але розвідник має бути такий, бо інакше його б розпізнали.

Фільм «Гойя». Мені багато дала підготовка до цієї ролі. Сценарій був слабенький. Не збереглося документів про життя Гойї. Фейхтвангер написав про боротьбу Художника проти влади. Я вивчав тоді життя Художника, замислювався, звідки сила у Ван Гога, Чюрльоніса. Життя художника — це жахлива драма.

Я знявся в кількох фільмах у Москві, Мінську, але їх у прокаті немає. Кажуть, спонсори відмивали гроші...

У Паневежисі театр напівпорожній, на кіно у Литві ніхто грошей не дає. У кінотеатрах йде еротика. Ці часи треба пережити. Все взяли до своїх рук політики. І нам також хочуть «клеїти» політику. Та в мистецтві ми всі — брати. Навіть якщо переконання у нас різні.

Монолог Сумного Артиста записала
Оксана ТЕЛЕНЧІ.
Львів.

ПРО ВВЕДЕННЯ «ЛІТНЬОГО ЧАСУ»

Держстандарт України повідомляє, що згідно з постановою Кабінету міністрів України від 20 березня 1992 року останньої неділі березня на території України запроваджується дія «літнього» часу. Для цього 28 березня 1993 року о 2 годині годинникову стрілку необхідно перевести на одну годину вперед.

Телебачення

ЧЕТВЕР 25 лютого

І ПРОГРАМА УТ

7.00 З сьомої до восьмої.
8.00 Худ. фільм «Три Марії та Іван».
9.10 Артистичне казино.
9.55 «СВ — сімейний варіант».
10.25 В органному залі.
11.05 Мультфільм «Кругосвітня подорож Віллі Фога». 21 і 22 серії.
12.00 УТН.
12.10 Багатосерійний худ. телефільм «Водетаун». 67 серія.
16.00 УТН.
16.10 Канал «Д».
17.10 Освітній канал. Фізико-математична школа. Підсумки математичної олімпіади. Основи інформатики і обчислювальної техніки. Запис мовою Паскаль алгоритмів роботи з графічною інформацією.
18.10 Док. телефільм «Справа честі».
18.30 Телефон.
19.00 УТН.
19.20 «Право». Телерадіоканал.
20.15 Живе слово.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 УТН.
21.20 Спорткур'єр.
21.35 Театральні проекти Геннадія Татарченка.
22.05 Молодіжна студія «Гарт».
23.05 Яблуко спокуси.
23.35 Чемпіонат України з плавання.
0.05 УТН.

І КАНАЛ «ОСТАНКІНО»

8.20 Мультфільм.
8.25 Прем'єра худ. телефільму «Ріка брехні». 9 серія.
9.25 Ж. Сіменон. «Мегре вагається». Телевистава. Частина 2.
10.50 Прес-експрес.
11.00 Новини (з сурдоперекладом).
11.20 Прем'єра док. телефільму «Капітан з «Благодатної».
12.20 Лижний спорт. Чемпіонат світу. Естафета 4×5 км. Жінки.
13.30 «Каштанка». Мультфільм.
14.00 Новини (з сурдоперекладом).
14.25 Телемікст.
15.10 Блокнот.
15.15 Олеся і компанія.
15.45 Джем.
16.20 Це ви можете.
17.00 Новини.
17.25 ...До шістнадцяти і старші.
18.05 Прем'єра худ. телефільму «Ріка брехні». 9 серія.
19.00 Портрет на тлі. Рік в ефірі.
19.40 Вечірня казка.
19.55 Реклама.
20.00 Новини.
20.40 Лотто «Мільйон».
21.10 Опера В.-А. Моцарта «Чарівна флейта». Прем'єра вистави Маріїнського театру. У перерві — 23.00 Новини.
0.30 Прес-експрес.
0.40 Ж. Сіменон. «Мегре вагається». Телевистава. Частина 2.

ІІ ПРОГРАМА УТ, КАНАЛ «РОСІЯ»

10.35 Програма «03».
11.05 Худ. телефільм «Санта-Барбара». 136 серія.
11.55 Так і живемо.
12.25 Ні від кого не залежне лялькове ТБ.
12.40 Селянське питання.
13.00 Вісті.
13.20 Реклама.
15.45 Там-там-новини.
16.00 ТрансРосефір. Уральський варіант.
16.45 М-трест.
17.00 Прем'єра док. фільму «Крісло для польоту».
17.40 У спорткомплексі ЦСКА.
17.50 «Свято на Василівській». Вручення кінопризів ім. С. Ейзенштейна.
18.45 Київська панорама.
Студія «Укртелефільм» представляє:
19.05 Погляд ззовні.
19.25 Свято кожного дня.
19.35 Прем'єра худ. телефільму «Санта-Барбара». 137 серія.
20.25 Хроно. У світі авто- і мотоспорту.
21.00 Баскетбол. Кубок європейських чемпіонів. «Динамо» (Україна) — «Печ» (Угорщина).
22.20 Зірки говорять.
22.25 Спортивна карусель.
22.30 Екран кримінальних повідомлень.
22.40 На сесії ВР Російської Федерації.
23.10 Ювілей Аскольда Макарова.

СТУДІЯ «ТЕТ-А-ТЕТ»

13.50 Мультфільми.
14.20 Студія «Самсон»: фільми «Історія пані Івги», «Тест для молодят».
15.15 Співає Стінг.
18.50 Мультфільм.
19.00 Телефільм «Люди та манекени». 3 серія.
20.30 Студія «Самсон»: фільми «Неосяжне», «Панове, врятуємо Місяць!».
21.30 Худ. фільм «Острів дракона».

ГОЛОС України
ЗАСНОВНИК — ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Головний редактор Сергій ПРАВДЕНКО.
РЕДКОЛЕГІЯ: Анатолій ГОРЛОВ, перший заступник головного редактора; Олександр БІЛИК, заступник головного редактора; Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ, оглядач, завідуючий відділом культури; Борис СИДОРЕНКО, заступник головного редактора; Анатолій СОЛОНСЬКИЙ, редактор відділу кореспондентської мережі; Віталій СУДДЯ, відповідальний секретар.

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.
ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-89-61; 441-89-46; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.
⊙ Рукописів не повертаємо.
⊙ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

☆ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
☆ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.
Індекс 60955.
Загальний тираж 769.353.

Комбінат друку видавництва «Преса України».
252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.
1 2 3 4 5 6 7 8 9
Зам. 0311035.